

Volonterstvo (kao ozbiljno slobodno vrijeme) percepcija volonterstva od strane volontera projekta "Pripovjedača/-ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida"

Baretić, Sanja

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:904996>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

**Volonterstvo (kao ozbiljno slobodno vrijeme);
percepcija volonterstva od strane volontera projekta „Pripovjedača/ica priča za laku
noć u Dječjoj bolnici Kantrida“**

- završni rad -

Student/ica: Sanja Baretić

Matični broj i oznaka studija: 0009065346 PED-1

Mentor/ica: doc. dr. sc. Bojana Čulum

Rijeka, rujan 2015.

Sadržaj

UVOD	3
I. TEORIJSKA RAZRADA TEME	4
1. Što je volonterstvo?	4
1.1. Pojmovno određenje teme	4
1.2. Zakonski okviri volonterstva u Republici Hrvatskoj	7
1.3. Volonterstvo „u praksi“	9
2. Konceptija volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena	13
2.1. Ozbiljno slobodno vrijeme	13
2.2. Volonterstvo kao dio ozbiljnog slobodnog vremena	15
II. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE	18
1. Obrazloženje predmeta istraživanja	18
1.1. O udruzi i projektu	19
2. Prikaz metodologije empirijskog istraživanja	21
2.1. Ciljevi istraživanja	21
2.2. Metode i postupci prikupljanja i obrade podataka	21
2.3. Uzorak istraživanja i opis potencijalne skupine sudionika istraživanja	22
3. Kategorizacija odgovora i interpretacija rezultata istraživanja	23
ZAKLJUČAK	40
SAŽETAK	41
SUMMARY	41
PRILOZI	42
POPIS LITERATURE I OSTALIH IZVORA INFORMACIJA	44

UVOD

Sažeto se može iskazati da se volonterstvo odnosi na one aktivnosti pojedinaca ili grupa koje se odlučuju za dobrovoljan i neplaćeni rad, koje nisu motivirane financijskim interesom (neprofitni sektor) te su od koristi mnogima - samom volonteru, lokalnoj zajednici i društvu u cjelini. Različiti su pogledi na volonterstvo, te se volonterstvo često povezuje i s konceptom slobodnog vremena, određujući ga kao slobodnu aktivnost pojedinca. Cilj ovoga rada upravo je prikaz koncepta volonterstva te shvaćanja volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena. Na samom početku dan je detaljniji pregled pojmovnog određenja teme, zatim razrađene teorijske osnove, zakonski okviri volontiranja u Republici Hrvatskoj i volonterstvo „u praksi“, koncepcija ozbiljnog slobodnog vremena te pretpostavke o volonterstvu unutar iste. Osim teorijskog prikaza, ovim radom se empirijskim istraživanjem daje percepcija vlastitog i općeg volonterskog angažmana i stavova o volonterstvu od strane volontera Strukovne udruge za promicanje dobrobiti djece "Portić" koji sudjeluju u projektu „Pripovjedač/ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“. Na temelju rezultata dobivenih putem analize transkripta provedenih intervjua s navedenim volonterima, opisuje se percepcija volonterstva od strane jedne specifične grupe volontera.

Svrha ovog rada ukazivanje je na vrijednost ozbiljnog slobodnog vremena, a posebice volonterskog rada kojem se pojedinci posvećuju u svoje slobodno vrijeme. Postoje različita istraživanja uključenosti u volonterske aktivnosti, volonterske motivacije, stavova o volonterstvu i slično. Istraživanjem u ovom radu detaljnije se osvrće na viđenje volonterstva povezanog s ozbiljnim provođenjem slobodnog vremena, a koje je i teorijski specificirano u radu. Stoga se ovim radom želi potaknuti na promišljanje o jednom drugačijem aspektu volonterstva, kao i promicanje same koncepcije volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena te promicanje koncepta volonterstva u cijelosti.

I. TEORIJSKA RAZRADA TEME

1. Što je volonterstvo?

1.1. Pojmovno određenje teme

Pojam volonterstva sreće se još u drevnim egipatskim zapisima nekoliko tisuća godina prije nove ere, no vjerojatno je i da mu korijeni sežu mnogo dalje u prošlost, dok se nije terminološki odredio riječju koja je na hebrejskom značila „onaj koji želi dati“, budući da je u razvoju svake zajednice vrlo brzo uočeno da pojedinci postaju bespomoćni ukoliko ne pomažu i daju potporu jedni drugima (Žitnik i sur., 2007). Iako se volonterstvo kroz povijest pojavljivalo u različitim oblicima, a polovicom 20. stoljeća se počinju razvijati i organizacije volonterskih aktivnosti, značajan procvat poticaja za stimuliranje volonterstva i pokretanja inicijativa za njegovo unapređivanje započinje od 2001. godine koju su Ujedinjeni narodi proglasili Međunarodnom godinom volontera. Kako bi se razumio koncept volonterstva u današnje doba, potrebno je najprije pojasniti pojmove samog volonterstva, volonterskog menadžmenta, volontera i civilnog društva unutar kojega oni djeluju.

Povećanom interesu za volonterstvo svjedoči i povećan obim literature te tematike u posljednjem desetljeću. Stoga su se razvila različita tumačenja i razumijevanja pojmova volonterstva i volontiranja, a ona su uglavnom usko vezana uz tradiciju, kulturološke prilike i društveni kontekst određene države (Forčić, 2007b). Kao što je već istaknuto u uvodu, volonterstvo se, sažeto rečeno, odnosi na one aktivnosti pojedinaca ili grupa koje se odlučuju za dobrovoljan i neplaćeni rad, bez motiva financijskim interesom (svrstava se unutar neprofitnog sektora) te je takav rad od koristi mnogima - samom volonteru, lokalnoj zajednici, kao i društvu u cjelini. Sukladno tome, pojam volonterstva obično uključuje „neprofitnu i neplaćenu aktivnost kojom pojedinci/ke doprinose dobrobiti zajednice ili cijelog društva, a koja se javlja u raznim oblicima te uključuje lokalne i općenarodne volonterske pothvate“ (Mikac, 2002: 3). Postoje različite definicije volonterstva, no brojne se oslanjaju upravo na ove aspekte volonterskog rada.

Begović (2006) smatra da je volontiranje, prije svega, način i stil života čovjeka koji se usko veže uz njegov sustav vrijednosti. Kroz volonterske aktivnosti pruža se mogućnost da se radi

za zajednicu i istovremeno razvija svoje i usvaja nove vještine, pri čemu je iskustvo volontiranja ujedno i iskustvo učenja i stjecanja novih spoznaja. Forčić, pak, vidi volonterstvo kao „jedan od najsnažnijih elemenata koji doprinose razvoju i oblikovanju demokratskih promjena u svakom društvu te važan dio svakoga suvremenog društva“ (Forčić, 2007b: 11). Slično prethodnom, postoji i mišljenje da volonterstvo predstavlja „jedan od mogućih načina izravnog uključivanja građanki i građana u razvoj zajednice, a spremnost na volontiranje se nerijetko promatra kao ključni pokazatelj razvijenosti socijalnog kapitala određene zajednice“ (Bagić, A. u: Škrabalo, Miošić-Lisjak, Papa, 2006: 116). Također se često naglašavaju funkcije volonterstva - jačanje solidarnosti i poboljšanje kvalitete života na razini zajednice.

Govaart i suradnici (2001, u: Forčić, 2007b), prema tradicionalnom razumijevanju volontiranja kao nesebične pomoći drugima, određuju volontiranje kroz tri forme: uzajamnu podršku, davanje usluga i aktivno uključivanje u društvo.

Različite su i razine interpretacije volonterstva s obzirom na njegovu važnost za društvo, te se tako volonterstvo promatra na: *individualnoj ili osobnoj razini*, pri čemu je volontiranje način poboljšanja kvalitete života i širenje mogućnosti za volontere pojedince; *organizacijskoj ili uslužnoj razini*, na kojoj volontiranje omogućava dostupnost usluga ili poboljšanje njihove kvalitete; te *društvenoj razini*, koja volonterstvo vidi kao način razvoja društvenog kapitala (Forčić, 2007b). Slično su određene i tri razine na kojima se očituju rezultati i posljedice volonterskog rada: osobni razvoj, rješavanje konkretnih problema i društveni razvoj (Begović, 2006).

Volonterstvo se često povezuje i s konceptom slobodnoga vremena, određujući ga kao slobodnu aktivnost pojedinca. Viđenje volonterstva koje je povezano s ozbiljnim provođenjem slobodnog vremena opisuje se detaljnije naknadno u radu.

Europska povelja o volonterizmu (1998, u: Forčić, Ćulum, Šehić Relić, 2007) opsežno određuje volonterski rad kao djelatnost u interesu ljudi, koja nije motivirana financijskim interesom, odvija se na lokalnoj ili nacionalnoj razini, dragovoljna je i miroljubiva, utemeljena na osobnoj motivaciji i slobodi izbora, potiče aktivnu građansku ulogu na dobrobit zajednice, potiče razvoj ljudskih potencijala, poboljšava kvalitetu življenja na načelima solidarnosti, traga za predožbama društva nesigurne budućnosti, poticaj je iskorištavanju poduzetničkih prigoda i samoorganiziranja ljudi pri rješavanju problema te osnova razvoja partnerskih odnosa između aktera sistema blagostanja.

Kao glavne karakteristike volonterstva, Begović (2006) vidi usredotočenost na zajedničko dobro, intrinzičnu (unutarnju) motivaciju te aktivno sudjelovanje i doprinos u vidu vještina, vremena, energije i znanja.

No, da bi uopće govorili o volonterskoj djelatnosti, potrebni su i sami volonteri koji izvršavaju te volonterske aktivnosti. A tko su uopće oni? Topčić i Ivelja slikovito kažu kako su volonteri „svi susjedi, prijatelji, rođaci, mještani, građani, koji rado *daju ruku* drugome, učine nešto korisno za svoju zgradu, mjesto, društvo, a da ih na to ne tjera ni obveza ni materijalna korist“ (Topčić, Ivelja, 2001: 7).

Volonteri se razlikuju po obliku rada, koji može biti usmjeren na direktan rad s ljudima ili na posredne aktivnosti s ciljem zadovoljenja potreba određene grupe ljudi ili ostvarenja nekog općeg dobra. Poimanje volontera se može promatrati i s obzirom volontiraju li u slobodno vrijeme, puno radno vrijeme ili određeni vremenski period, te na frekventnost volontiranja. Vrlo je bitna značajka volontiranja i osobno obogaćivanje samog volontera kroz njegov volonterski rad. No, pored individualnog rasta, volonteri svojim volontiranjem „doprinosе izgradnji socijalnoga i ljudskoga potencijala te povećavaju uključivanje građana u socijalni razvoj“ (Forčić, 2007b: 11).

Volonteri su, kao pomagači, upravljači, aktivisti i podržavatelji, kreatori civilnog društva (Topčić, Ivelja, 2001). U definiciju civilnog društva se ponekad uključuju samo neprofitne organizacije, neki u nj uvrštavaju samo samoorganizirane zajednice zajedničkog interesa, dok drugi taj pojam primjenjuju za sve oblike nevladine suradnje. Međutim, smatra se da ta različita viđenja nisu nužno kontradiktorna, već naprotiv, često i komplementarna (Galović, 2012). Drugo stajalište o civilnom društvu bliže volonterskim uslovima jest da se ono odnosi na područje "volonterskih" organizacija i formalnih i neformalnih mreža unutar kojih se „pojedinци i grupe uključuju u buđenje savjesti određenog društva“ (Topčić, Ivelja, 2001: 11). Ovaj sektor se još naziva i „treći“ ili neprofitni te su aktivnosti unutar civilnog sektora dobrovoljne i uglavnom orijentirane na zadovoljavanje potreba određene grupe ljudi, čime se razlikuju od javnih aktivnosti. Razlikuju se i od tržišnih aktivnosti jer su orijentirane na stvaranje zajedničkog javnog dobra, a ne na ostvarivanje profita.

Istraživanje (Forčić, 2007a) je pokazalo da najveći broj volontera (u ovome slučaju stanovnici Primorsko-goranske županije) volontira u okviru neke udruge, čime se potvrđuje značaj organizacija civilnog društva pri volonterskom radu. Činjenica je da se volontiranje najčešće odvija u okviru projekata tih organizacija koje imaju „specifične strukture komunikacijskih

kanala i sistema odlučivanja – sistemi koji podupiru timski rad, ali i omogućavaju individualni razvoj“ (Begović, 2006: 9).

Pritom je u organizacijama civilnog društva koje organiziraju ili podržavaju volonterski rad od ključnog značaja i volonterski menadžment. Pod tim pojmom se podrazumijeva proces planiranja sveukupne volonterske djelatnosti jednog ili više volontera, a koji se od strane organizacija često zanemaruje. Ciklus menadžmenta volontera sastoji se od 8 koraka ili faza, a koje su (Forčić, Čulum, Šehić Relić, 2007):

1. Planiranje uključivanja volontera
2. Izrada opisa posla volontera
3. Pronalaženje volontera
4. Selekcija i uključivanje
5. Orijentacija i trening
6. Supervizija i praćenje
7. Nagrađivanje volontera
8. Evaluacija volontera i organizacije

Da bi cjelokupni proces bio uspješan, te faze trebaju biti jednako dobro razvijene. Također, u idealnoj situaciji, u organizaciji postoji volonterski menadžer, osoba koja upravlja svim procesima u volonterskom programu (Jurić, 2007).

1.2. Zakonski okviri volonterstva u Republici Hrvatskoj

„Ovisno o važnosti volontiranja za pojedino društvo, država mora odlučiti na koji će način formulirati svoju ulogu u pružanju potpore razvoju volonterstva“ (Forčić, 2007a: 8). To pretpostavlja formiranje aktivnosti i mjera koje odgovaraju pojedinačnim situacijama te prepoznavanje prednosti i nedostataka istih. U Republici Hrvatskoj je dosada ostvareno više pozitivnih inicijativa usmjerenih ka razvoju volonterstva od strane države, poput donošenja Zakona o volonterstvu, osnivanja Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva, određivanja Ministarstva socijalne politike i mladih za koordinaciju aktivnosti vezanih za razvoj volonterstva te posvećivanje volonterstvu posebnog dijela Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva. Kao što je Ledić još 2007. godine primjetila,

„čini se da u Hrvatskoj počinje osnaživati spoznaja o važnosti volonterstva u procesu razvoja društva“ (Ledić, 2007b: 9). Međutim, država može još mnogo učiniti za razvoj volonterstva. Činjenica je da je u Hrvatskoj volonterski rad nedovoljno društveno valoriziran, što povlači i nisku razinu bavljenja volonterskim aktivnostima i opće građanske aktivnosti. Zašto je to tako? Zanimljivo objašnjenje dao je jedan sudionik CIVICUS-ovog istraživanja Indeksa civilnog društva u Hrvatskoj (Bežovan, 2004), istaknuvši da je svaki dobrovoljni rad u hrvatskom društvu, globalno i individualno, smatran kao *čisto gubljenje vremena*, uz stalno podmetanje *da tu netko potajice profitira*. Sukladno tome, postoji mišljenje da je „u opće siromašnom društvu, osobni angažman koji ne donosi izravnu osobnu korist, prezren.“ (Škrabalo, Miošić-Lisjak, Papa, 2006: 55). Manjak građanskog volonterskog angažmana¹ upućuje na to da je u Hrvatskoj zasigurno potrebno obrazovanje za rad na mobilizaciji građana i razvoju volonterske zajednice. To je potencijalno ostvarivo kroz pokretanje strukturiranih i organiziranih volonterskih programa u okviru obrazovnog sustava, uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Pozitivan primjer obrazovanja za aktivnu volontersku zajednicu jest susjedna Slovenija, u kojoj je volonterstvo sastavni dio školskog kurikulumu (Forčić, 2007a). Da bi volonterstvo u Republici Hrvatskoj uistinu zaživjelo, potrebno je sustavno poticanje volontiranja kroz vrtiće, škole i visokoškolske institucije, bilo kroz uvođenje sadržaja o volontiranju ili kroz poticanje samog volonterskog rada. U povezivanju mladih s lokalnom volonterskom zajednicom itekako su značajni i volonterski centri. Stoga važi mišljenje da je potrebno kroz školski sustav predstaviti volonterske centre kao poveznicu između članova zajednice te ostvariti suradnju škole i centara radi usmjeravanja mladih i njihovog uključivanja u volonterske aktivnosti, budući da su „škole rasadnici velike energije mladih, koji svojim idejama predstavljaju ogroman potencijal koji se može uložiti u pozitivne promjene u zajednici“ (Pavlović i sur., 2014: 41). U radu su prikazani i drugi oblici promocije volonterskih aktivnosti, a kojima se već djeluje na društvo.

Što se tiče trenutnih zakonskih okvira, u Republici Hrvatskoj 2007. godine je donesen Zakon o volonterstvu (NN, 58/07), a 2013. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu (NN, 22/13). Međutim, i prije stupanja na snagu posebnih zakona o volontiranju, mnogi već postojeći su bitno utjecali na djelovanje volonterstva u praksi, kao što su propisi o zapošljavanju, radu, obveznim odnosima ili porezima (Galović, 2012). Republika Hrvatska je, kao i mnoge zemlje, pristupila pravnoj regulaciji volonterstva, kako bi se sam pojam zakonski definirao te pružila zaštita volonterima. Zakonom o volonterstvu, volontiranje je određeno kao

¹ U prilog tome svjedoče rezultati različitih istraživanja prikazani u empirijskom dijelu rada.

„...dobrovoljno ulaganje osobnoga vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili opću dobrobit, a obavljaju ih osobe na način predviđen Zakonom o volonterstvu, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje“ (čl.3. ZIDZoV, NN 22/13).

Međutim, ponekad se pogrešno zamjenjuju volonteri koji besplatno obavljaju poslove u različitim institucijama s ciljem osiguravanja radnog mjesta ili polaganja stručnog ispita u državnoj ili privatnoj profitnoj organizaciji, što ne pripada civilnim inicijativama, s volonterima u civilnom neprofitnom sektoru, koji volontiraju s potpuno različitom svrhom, iako nije rijetko da krajnji ishod volontiranja bude zaposlenje u neprofitnoj organizaciji (Topčić, Ivelja, 2001). Pogrešnoj percepciji volontera, u pravom smislu te riječi, moguće je da pridonosi i sam Zakon o volonterstvu koji volontere/ke suviše općenito određuje kao poslovno sposobne osobe koje volontiraju u Republici Hrvatskoj, odnosno u inozemstvu, sukladno važećim nacionalnim i međunarodnim propisima.

1.3. Volonterstvo „u praksi“

U brojnim sredinama postoje Volonterski centri, organizacije sa svrhom promocije volonterstva i okupljanja osoba zainteresiranih za volontiranje, čiji rad dijelom podupiru i međunarodne donatorske organizacije. Trenutno u Republici Hrvatskoj djeluju volonterski centri u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Osijeku te Volonterski ured Međimurje u Čakovcu i Volonterski centar Istra. Primjer takvog centra u lokalnoj zajednici autorice rada je Udruga za razvoj civilnog društva SMART u Rijeci, koja „potiče djelotvornost neprofitnog sektora i međusektorske suradnje te promiče razvoj volonterstva“ (Udruga za razvoj civilnog društva SMART, 2008). Jedan takav centar provodi aktivnosti poput volonterskog INFO pulta (volonterske baze), edukacija i konzultacija o volonterstvu i iz područja menadžmenta volontera, izdavačke djelatnosti, istraživanja, umrežavanja i suradnje te organiziranja volonterskih akcija. Osim tih centara, postoje i brojne i raznolike udruge građana. One ponekad aktivno traže volontere, a nije rijetkost da se volonteri uključuju u određene aktivnosti preko osobnog poziva poznanika ili vlastitim angažmanom kada uoče da žele sudjelovati u nečemu što se događa u njihovoj lokalnoj zajednici. Jedna od takvih udruga je i Strukovna udruga za promicanje dobrobiti djece „Portić“, koja pruža nekoliko projekata i programa namijenjenih djeci, roditeljima i široj zajednici. Među tim projektima je i projekt

„Pripovjedač/ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida Rijeka“, na čije je volontere usmjeren empirijski dio ovoga rada.

Na globalnoj razini, postoje međunarodne organizacije za razvoj volonterskog rada, poput Ujedinjenih naroda, s projektom United Nations Volunteers, zatim Europski volonterski centar (European Volunteer Centre – CEV), InterVol, Voluntary Service Overseas i brojni drugi. Određen je i svjetski dan volontera kojeg su utemeljili Ujedinjeni narodi, a on se obilježava 5. prosinca kao Međunarodni dan volontera. Na europskoj razini, prepoznavanje i promocija volontiranja temelje se na dokumentima poput Preporuke Vijeća Europe No. R (94), Preporuke Vijeća Europe 1496 iz 2001. godine, Europske konvencije o promicanju transnacionalnog i dugotrajnog volontiranja mladih (ETS br. 175), Rezolucije Opće skupštine UN-a 56/38 iz 2002. godine, Manifesta volonterstva u Europi i drugih (Horvat, 2007).

Ono što je važno za sve volontere jest da razumiju i prihvate da njihov angažman pretpostavlja određenu, jasno definiranu odgovornost, poznavanje volonterskih prava, ali i obveza, te mogućih zapreka. Iako su prava i obveze propisane Zakonom o volonterstvu, brojni autori daju vlastita viđenja onoga što se od volontera očekuje i što oni sami mogu očekivati. Prema Forčić, Čulum i Šehić Relić (2007), volonteri imaju pravo:

- biti suradnici
- dobiti zadatak koji je prilagođen i koristan
- upoznati organizaciju – ljude, projekte, programe, politiku
- sudjelovati u aktivnostima
- na kvalitetnu edukaciju
- savjetovanja i usmjeravanja kada je to potrebno
- na osigurane uvjete za rad
- biti saslušani i dobiti priliku sudjelovati u planiranju
- na priznanje kroz napredovanje i nagrade
- na zahvalu
- biti upoznati s mogućim rizicima pri obavljanju nekih aktivnosti
- ne preuzimati odgovornost za tuđe probleme i/ili ponašanje
- reći NE
- pogriješiti i učiti iz pogrešaka
- ne biti diskriminirani
- uživati u volonterskim aktivnostima.

S druge strane, iste autorice navode kako su obveze volontera:

- prihvatiti samo one zadatke koje mogu samostalno obaviti
- poštivati ukazano povjerenje
- poštivati stručne stavove i metode organizacije
- držati se pravila organizacije
- jasno izraziti svoje granice i mogućnosti
- završiti dogovorene aktivnosti ili projekte
- te poštivati povjerljivost podataka.

Volonteri mogu sudjelovati u različitim građanskim akcijama, administrativnim i pomoćnim poslovima u udrugama i organizacijama, stručnim poslovima, članstvu u upravnom odboru udruge, u prikupljanju sredstava i slično. Što se tiče frekventnosti, volontirati se može samo jednom, povremeno ili čak svakodnevno. Volonteri se prema frekventnosti volonterskog angažmana mogu podijeliti i u skupine dugoročnih i kratkoročnih volontera.

Prije početka volontiranja, preporučljivo je sklopiti Ugovor o volontiranju između volontera i organizacije da bi se odredio opis posla volontera, čime se mogu razjasniti očekivanja i razumijevanje s obje strane. Potpisivanje Ugovora o volontiranju obvezno je, prema Zakonu, zaključiti prilikom dugotrajnog volontiranja, volontiranja s djecom, osobama s invaliditetom, starim i nemoćnim, bolesnim osobama ili osobama koje su potpuno ili djelomično lišene poslovne sposobnosti, volontiranja povezanog s rizicima za život i zdravlje volontera, volontiranja stranih državljana u RH, volontiranja državljana RH u inozemstvu i na zahtjev volontera (čl. 20. ZIDZoV, NN 22/13).

Volonterskim aktivnostima često prethode i edukacije ili trening/obuka. Trening ili obuka se može organizirati na različite načine, putem predavanja, čitanja stručne literature, rasprave, odlaska na teren, video snimke, studije slučaja, demonstracije, igranja uloga i sl. (Forčić, Ćulum, Šehić Relić, 2007). Bez obzira o kakvoj se aktivnosti radilo, kroz edukaciju ili trening, volonter mora dobiti informacije o onome što treba napraviti, što ne smije napraviti, što je potrebno napraviti u određenim situacijama te pojašnjenje uloga i već spomenutih odgovornosti. Također su od velikog značaja i kontinuirane edukacije koje uključuju stjecanje novih znanja, vještina i stavova potrebnih za obavljanje određene volonterske aktivnosti. Važna je i redovita briga o volonterima putem supervizije, jednog od dijelova procesa volonterskog menadžmenta. Supervizija volontera često se opisuje kao proces nadziranja produktivnosti i napretka volontera u organizaciji (Jurić, 2007). Međutim, supervizija

volontera uključuje „uravnotežavanje potreba volontera za prilagodljivošću, s jedne strane, te potreba organizacije za strukturom i dosljednošću s druge“ (Forčić, Ćulum, Šehić Relić, 2007: 61), povezujući tako volontere i organizaciju te osnažujući vezu između njih, ali i volontera međusobno, pri čemu supervizor prema potrebi ujedno postaje i savjetnik. Vrlo je važno i evaluirati volonterske projekte. Evaluacijom se smatra proces definiranja značaja ili kvalitete programskih rezultata i ona može biti usmjerena na rezultate, utjecaj, iskorištenost, proces ili biti kombinacija navedenog, a pritom ju „ne treba doživjeti kao mogućnost kritike, nego kao proces učenja i priliku za poboljšanje odnosa, kvalitete projekta, usluga i/ili same organizacije“ (Topčić, 2001: 19).

Kako bi različiti projekti bili društveno prepoznati i privlačili volontere, u volonterskoj djelatnosti je od ključnog značaja promocija samih volonterskih aktivnosti. Neke od mogućnosti kojima se može djelovati u navedenom području su već raspravljane, no osim njih, drugi oblici promocije volonterskih aktivnosti, prema Bagić (u: Škrabalo, Miošić-Lisjak, Papa, 2006), uključuju uvođenje volonterstva kao specijalne teme u edukativne programe o neprofitnim organizacijama, kampanja s ciljem izravnog poticanja građanstva na veći volonterski angažman, inicijativa za zakonodavnim promjenama i pozivanje na značaj volonterstva u nacionalnim strateškim dokumentima. Unatoč brojnim težnjama i nastojanjima promocije volonterstva, smatra se da se volonterski rad još uvijek, barem u Hrvatskoj, ne cijeni dovoljno „jer je društvena klima za volontiranje nepovoljna, a ekonomska situacija teška“ (Ledić, 2001: 190). Ipak, sve više se ljudi odlučuje za volonterske aktivnosti, kao načinom ispunjenja slobodnog vremena. Promatranjem volonterstva i svih njegovih opisanih karakteristika kao ozbiljnog slobodnog vremena bavi se ostatak ovog rada.

2. Konceptija volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena

Već je istaknuto kako se volonterstvo često povezuje i s konceptom slobodnoga vremena te se volontiranje promatra kao slobodnu aktivnost pojedinca. Slobodno vrijeme pojedinca se može promatrati kao ono vrijeme ležerno provedeno ili kao ozbiljno iskorišteno vrijeme. Jedan od glavnih istraživača ozbiljnog slobodnog vremena je dr.sc. Robert A. Stebbins. Osim Stebbinsa, na čije se ideje oslanja glavina ovog rada, važniji istraživači ozbiljnog slobodnog vremena su Van Til, Henderson, Parker, Chambre, Fischer i drugi. Budući da je konceptija volonterstva već detaljno razrađena, važno je nadalje pojasniti i koncepciju ozbiljnog slobodnog vremena te na koji je način volonterstvo važna sastavnica istog.

2.1. Ozbiljno slobodno vrijeme

Stebbins (2004) primjećuje da kada se raspravlja o ozbiljnom slobodnom vremenu, prva pomisao ljudima zasigurno bude kako je takav poredak riječi pomalo kontradiktoran, budući da je ozbiljnost obično povezana samo s radom, a pojam slobode se vidi kao sretno, bezbrižno utočište od naše ozbiljnosti u potrazi za novcem i društvenim položajem koji pruža plaćeni posao. Ipak, slobodno vrijeme ne mora biti samo vrijeme odmora ili vrijeme povezano s hedonističkim užitkom. Naprotiv, aktivnosti pojedinca u njegovo slobodno vrijeme mogu biti konstruktivne i korisne i za pojedinca i društvo u cjelini. Da bi se razumjelo takvo shvaćanje, važno je krenuti od samog koncepta slobodnog vremena te njegove povezanosti s kvalitetom života pojedinca.

Slobodno vrijeme (eng. *leisure*; razonoda, dokolica) koje je optimalno provedeno, stil je života koji rezultira dubokim osobnim zadovoljstvom pojedinca. Osoba pronalazi optimalnu razinu života angažiranjem u slobodno vrijeme aktivnostima koje pojedinačno i u kombinaciji ostvaruju ljudski potencijal i poboljšavaju opću kvalitetu života. S obzirom na informacijsko doba u kojem danas živimo, s manje sati provedenih na poslu i manje stresnim poslovima, ljudi mogu u svoje slobodno vrijeme raditi ono što stvarno žele te stoga raste i potreba za istraživanjem optimalnog provođenja slobodnog vremena (Stebbins, 2000). Kvaliteta istog utemeljena je pretežno na osobnoj preferenciji aktivnosti. Ipak, budući da je doživljaj zabave značajan kod većine ljudi generalno govoreći, ljudi promatraju kvalitetu života, dijelom ili u

cijelosti, kroz zabavna iskustva. Ta iskustva ljudi mogu ostvariti povremeno kroz ležerno slobodno vrijeme ili im se posvetiti ustrajnije, pri čemu se onda može govoriti o ozbiljnom slobodnom vremenu pojedinca. Time se i definiraju dvije vrste slobodnog vremena: ležerno (eng. *casual leisure*) i ozbiljno (eng. *serious leisure*) slobodno vrijeme (Stebbins, 1982).

Ozbiljno slobodno vrijeme, nasuprot ležernom slobodnom vremenu, najjednostavnije rečeno, se odnosi na slobodne, konstruktivne i korisne aktivnosti, koje koriste ljudski potencijal i razvijaju ga, pružaju mogućnost osobnog izražavanja i samoispunjenja te istovremeno uključuju i osjećaj ugone. Ležerno ili „neozbiljno“, neformalno slobodno vrijeme se može definirati kao trenutna, relativno kratkoročna, ugodna aktivnost od osobne koristi koja ne zahtijeva nikakva ili vrlo malo posebnih znanja i vještina (Stebbins, 1997). Vrste ležernog slobodnog vremena uključuju igru (uključujući brbljanje), opuštanje (npr. drijemanje, šetnju), pasivnu zabavu (gledanje televizije, čitanje knjiga, slušanje glazbe), aktivnu zabavu (igre na sreću, društvene igre), društveni razgovor i senzorne stimulacije (npr. jedenje, pijeње). Ozbiljno slobodno vrijeme s druge strane, Stebbins (1992) vidi kao sustavno bavljenje nekom amaterskom aktivnošću, hobbijem ili volontiranjem koje je dovoljno opsežno i zanimljivo da osoba koja se njime bavi poželi ostvariti i karijeru u tom području slobodnog vremena te istovremeno zahtijeva usvajanje i korištenje niza specifičnih vještina, znanja i iskustava.

Koncepcija ozbiljnog slobodnog vremena uključuje nekoliko elemenata, a koji su: *ustrajnost* u aktivnosti; tendencija prema ostvarivanju *karijere* u određenom području slobodnog vremena; pozamašan osobni *napor* koji se temelji na specifičnim znanjima, obrazovanju i vještinama; dugoročne *nagrade* koje potiču vlastito ostvarenje, razvijanje i izražavanje, osjećaj postignuća, preispitivanje samoga sebe, poboljšanje slike o sebi, socijalnu interakciju i društvenu pripadnost, udovoljavanje vlastitim potrebama, a ponekad i čistu zabavu; jedinstveni *etos*, budući da sudionici aktivnosti ozbiljnog slobodnog vremena obično razvijaju subkulture s posebnim vjerovanjima, vrijednostima, moralnim načelima, normama i standardima stvarajući time vlastite socijalne svjetove; te snažnu *identifikaciju* sa svojom aktivnošću (Stebbins, 2004).

Kao što navodi i u samoj definiciji ozbiljnog slobodnog vremena, Stebbins (2004) dijeli aktivnosti unutar istog na tri vrste: amaterizam (eng. *amateurism*), hobi aktivnosti (eng. *hobby pursuits*) i volontiranje za karijeru (eng. *career volunteering*). Amateri se nalaze u umjetnosti, znanosti, sportu i zabavi, gdje su na ovaj ili onaj način neizbježno povezani s profesionalnim kolegama. Profesionalci su identificirani i definirani prema sociološkoj teoriji, koji mjeri

profesionalnost prema kriterijima više ili manje punim radnim vremenom za naknadu. Hobisti su ozbiljni i predani svojim aktivnostima, iako često i ne osjećaju potrebu ili obvezu da se uključe u njih. Također im ipak nedostaje „stručnost“ amatera. Hobisti su klasificirani prema više kategorija: *sakupljači* (npr. poštanskih marki, rijetkih knjiga, i sl.), *stvaraoci* i *popravljači* (entuzijasti poput izumitelja, onih koji izrađuju namještaj i igračke, popravljaju automobile, grade brodove, šivaju, pletu ili vezu), te *sudionici u aktivnostima*; i to u nekonkurentnim aktivnostima (npr. lov, planinarenje, pjevanje), igrama ili sportu, te u konkurentnima aktivnostima poput sportova s pravilima (npr. hokej na travi, badminton). Volonterstvo, kao vrsta ozbiljnog slobodnog vremena, redovita je aktivnost bazirana na vještinama i znanju u kojoj ljudi mogu imati i karijeru.

2.2. Volonterstvo kao dio ozbiljnog slobodnog vremena

Van Til (1979, u: Stebbins, 2004), koji također proučava volonterstvo kao aktivnost ozbiljnog slobodnog vremena, ističe glavnu razliku između dobrovoljnog djelovanja i njegove potkategorije – volontiranja. Naime, dobrovoljno djelovanje, individualno ili grupno, neprisilno je i nije prvenstveno usmjereno na financijsku dobit. Volontiranje je onaj oblik dobrovoljnog djelovanja koji uključuje korisne aktivnosti pomaganja drugim ljudima. Dakle, ljudi se ne bave dobrovoljnim djelovanjem (time i volontiranjem) zbog ekonomske dobiti, fizičke prisile, psihološke potrebe, psihičkog ili socijalnog poriva.

Unutar koncepcije ozbiljnog slobodnog vremena dva aspekta volonterske uloge razlikuju volontere od osoba koje se bave prvim dvjema vrstama ozbiljnog slobodnog vremena. Jedan od tih aspekata je altruizam. Iako je već utvrđeno da su volonteri najčešće vođeni i altruističkim i sebičnim motivima, pokazalo se da altruizam utječe na volontere mnogo više nego na amatere ili one koji se bave hobiem. Drugi aspekt su dodijeljeni zadaci koje volonteri obavljaju, odnosno poslovi ponuđeni od strane njihovih nadređenih, zaposlenika organizacije kojoj volonteri služe. To pretvara volontere u "outsajdere" u organizacijama i agencijama koje inače čini krug zaposlenih osoba, nešto što ne postoji u individualiziranim oblicima amaterstva ili bavljenja hobiem, što volontere čini posebnom skupinom pomagača u svijetu tuđeg zanimanja (Floro, 1978, u: Stebbins, 2004). Ta dva aspekta omogućuju volonterima da, u provođenju svojeg ozbiljnog slobodnog vremena, pridonesu društvu na

jedinstven način – pomaganjem. To je u suprotnosti s doprinosima amatera i hobista, čije se komercijalne, znanstvene, sportske, umjetničke i zabavne aktivnosti u glavnini temelje na kulturnom aspektu.

Stebbins (2004) razlikuje više vrsta volontiranja: "dugoročno" (eng. *career*) i "kratkoročno" (eng. *casual*), formalno (eng. *formal*) i neformalno (eng. *informal*), te volontiranje u svrhu dobivanja zaposlenja ili volontiranje s drugom svrhom (eng. *occupational* vs. *nonoccupational*). U koncepciji ozbiljnog slobodnog vremena, volontiranje se najviše odnosi na „ozbiljno“, formalno volontiranje te na ono koje nema za svrhu dobivanje zaposlenja, odnosno na one vrste volontiranja „klasificirane kao formalne i neprofesionalne, u kojima volonteri obično pronalaze stvarne slobodne karijere“ (Forčić, 2007b: 12). Karijeru se, pri tome, može najjednostavnije odrediti kao put osobnog napredovanja. Brojne su predodžbe stvorene o karijeri koje ju vežu isključivo uz poslovno napredovanje, no pojam karijera se ne mora odnositi samo na obavljanje nekog profesionalnog posla u tvrtki, nego i na bavljenje sportskim aktivnostima, glazbenom ili filmskom umjetnošću primjerice, pa i na volontiranje. Stoga Stebbins (2004) uvodi pojam karijernog volontiranja (eng. *career volunteering*), odnosno volontiranja za karijeru, već spomenutog pri podjeli aktivnosti ozbiljnog slobodnog vremena. Drugim riječima, smatra se kako pojedinac volontiranjem u određenom području može ostvariti karijeru, i to onu volontersku. Pretpostavke ostvarenja volonterske karijere su upravo odrednice volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena; dakle, ona se ostvaruje u slobodno vrijeme pojedinca formalnim volonterskim aktivnostima koje su konstruktivne i korisne, podrazumijeva dugoročnu posvećenost istima te nema kao glavni cilj zaposlenje u tom području. To povlači s druge strane i promišljanje o onim volonterskim aktivnostima koje, suprotno navedenom, imaju za cilj dobivanje zaposlenja i ostvarenje profesionalne karijere. No, kuda ide granica između motivacije na volontiranje isključivo u svrhu dobivanja zaposlenja i zaposlenja kao popratne stavke volonterskog aktivizma pojedinca, teško je odrediti.

Glavni motivi volontiranja prema Stebbinsu (2000) su pomaganje drugima (altruizam) i pomaganje sebi, tj. vlastiti interes (stjecanje iskustva). On također smatra da ono uključuje određene izdatke/troškove (npr. vrijeme, opasnosti, trud...), ali i mnoge nagrade. Nagrade su u ozbiljnom slobodnom vremenu više ili manje rutinske vrijednosti koje mogu privući i zadržati pojedince u određenim aktivnostima. Raznim istraživanjima amatera, hobista i volontera za karijeru (Stebbins, 1998, 2001, u: Stebbins, 2004) zaključeno je da postoji deset

tipova nagrada koje oni dobivaju svojim aktivnostima u ozbiljno slobodno vrijeme. Stebbins (2004) nagrade vidi kao one osobne, i društvene:

- Osobne nagrade:
 - 1) osobno obogaćivanje (njegovanje iskustava)
 - 2) samoaktualizacija (razvijanje vještina, sposobnosti, znanja)
 - 3) samoizražavanje (umnažanje već razvijenih vještina, sposobnosti i znanja)
 - 4) slika o sebi (poimanje od strane drugih osoba kao sudionika aktivnosti ozbiljnog slobodnog vremena)
 - 5) samozadovoljenje (kombinacija površnog uživanja i dubokog zadovoljstva aktivnošću)
 - 6) rekreacija (regeneracija) nakon radnog dana kroz ozbiljnu zabavu
 - 7) financijski povrat (od aktivnosti ozbiljnog slobodnog vremena)
- Društvene nagrade:
 - 8) socijalna privlačnost (povezivanje s drugim sudionicima ozbiljnog slobodnog vremena; kao volonter s klijentima, sudjeluje se u društvenom svijetu aktivnosti)
 - 9) grupno postignuće (grupni trud u ostvarivanju projekta ozbiljnog slobodnog vremena,)
 - 10) doprinos održavanju i razvoju grupe (osjećaji pomoći, korisnosti, altruizma).

Osim nagrada, bitna stavka pri karijernom volontiranju koja zadržava volontere je i zabava, odnosno zabavna iskustva, koja su, kao što je već spomenuto, i odrednica zadovoljstva kvalitetom života generalno. Kaplan (1960, u: Stebbins, 2004) postavlja sedam bitnih elemenata zabave: (a) ona je antiteza radu kao ekonomskoj funkciji; (b) ugodno je iščekivanje i sjećanje; (c) zahtijeva minimum nenamjernih obveza društvenih uloga; (d) psihološka je percepcija slobode; (e) blisko je srodna kulturnim vrijednostima; (f) uključuje cijeli raspon od nedosljednosti i beznačajnosti do izražajnosti i važnosti; i (g) često, ali ne nužno, aktivnost karakterizira element igre.

Ono što se može primjetiti jest kako se Stebbinsovo viđenje karijernog volonterstva čije su, budući da se ono promatra u okviru slobodnog vremena pojedinca, značajne odrednice nagrade i zabavna iskustva, podudara s većinom određenja termina volonterstva navedenih ranije u radu.

II. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE

1. Obrazloženje predmeta istraživanja

Postoje brojna nacionalna i međunarodna istraživanja koja su se bavila stavovima o volonterstvu, uključenosti volontera u volonterske aktivnosti, njihovoj motivaciji i slično. Što se tiče istraživanja u nas, njima su dobiveni brojni vrijedni rezultati. Ledić (2001) je, u suradnji s Udrugom za razvoj civilnog društva SMART, 2001. godine provela prvo sveobuhvatnije istraživanje volonterstva u Hrvatskoj. Pritom su ispitani opći stavovi o volontiranju, koji su se iskazali kao načelno pozitivni. U spomenutom istraživanju se osvrnulo i na vid volonterstva kao ispunjenja slobodnog vremena, te su ispitanici najviše procijenili da je volontiranje dobar način za provođenje slobodnog vremena. I kasnija istraživanja (Forčić, 2007b, Ledić, 2007b) su pokazala da postoje pozitivni opći stavovi prema volontiranju, iako je zabrinjavajuće da su opći stavovi mladih do 30 godina prema volontiranju pretežno negativni, što se pokazalo i u prethodnom istraživanju. Također se ispostavilo da je volontiranje povezano s materijalnim statusom. Kada je riječ o spremnosti mladih na volonterski rad, još jednim istraživanjem (Mendeš, 2006) se ustvrdilo da je 40% mladih voljno uključiti se u isti, 20% ne želi imati iskustva u volonterskom radu, dok je ostatak neodlučan po tom pitanju, iz čega proizlazi da je volontiranje, posebice formalno, kroz udruge, nedovoljno rašireno među općom populacijom, pa i mladima u Hrvatskoj. Ipak, ispitivanjem stavova građana (Žitnik i sur., 2007) se došlo do zaključka da građani čin volontiranja vide kao važan za zajednicu te smatraju da volontiranje može pomoći u rješavanju problema, kako osobnih, tako i zajedničkih. Također, istim istraživanjem se pokazalo da se smatra kako se informiranju o volonterstvu i poticanju istog pridaje malo pažnje. U spomenutom istraživanju se osvrnulo i na vid volonterstva kao ispunjenja slobodnog vremena, a ispitanici su izrazili kako je to dobar način za provođenje slobodnog vremena kada se mogu upoznati i zanimljivi ljudi. Istraživanje o odnosu mladih prema volontiranju, radu i slobodnom vremenu (Miliša, 2009) pokazalo je da su mladi u Republici Hrvatskoj svjesni nesadržajnosti vlastitih slobodnovremenskih aktivnosti, ali istovremeno podržavaju ideju o osnivanju centara i/ili klubova sa izvanškolskim aktivnostima za mlade, te kvalitetnije provođenje slobodnog vremena koje prije svega podrazumijeva aktivno volontiranje. Ispitivanjem motivacije volontiranja studentske populacije (Pološki Vokić,

Marić, Horvat, 2014), ustanovljeno je da kod najvećeg broja ispitanika, primarna motivacija za volontiranje dolazi iz vlastitih uvjerenja, a materijalni dobitak nije presudan faktor. Istraživanje je pokazalo i da ista motivacija ovisi o specifičnim obilježjima pojedinaca, točnije o području studiranja/rada pojedinca te u manjoj mjeri o spolu i obilježjima ličnosti pojedinca. Volonterstvu se pristupa i s psihološke perspektive. Rezultati istraživanja osobina ličnosti i motiva za volontiranje (Juzbašić, Vukasović Hlupić, 2015), koji su se oslanjali na ispitivanje osobine petofaktorskog modela ličnosti, pokazali su da su volonteri u Hrvatskoj najčešće ugodne, savjesne, altruistične, pouzdane i moralne osobe te osobe širokih umjetničkih interesa. Također, pokazalo se da su dominantni motivi za uključivanje u volonterski rad razumijevanje i osobne vrijednosti.

Prema smjernicama za daljnja istraživanja i preporukama za unapređenje volonterstva ovih i drugih istraživanja volonterstva, te prema iskazanim pozitivnim stavovima o volonterstvu, može se zaključiti da je potrebno razvijati istraživanja u svim smjerovima i o različitim aspektima volonterstva te poticati sam volonterski rad.

Da bi se dio toga ostvario, u ovom radu se željelo ispitati kako volontiranje percipiraju volonteri jednog konkretnog projekta, a posebno se orijentiralo na percepciju volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena.

1.1. O udruzi i projektu

Strukovna udruga za promicanje dobrobiti djece „Portić“ iz Rijeke osnovana je u rujnu 2006. godine s ciljem stvaranja društva koje se zalaže za dobrobit djece (Web stranica Strukovne udruge za promicanje dobrobiti djece „Portić“, <http://www.udruga-portic.hr/>). Članovi udruge profesionalci su različitih srodnih struka – pedagozi, psiholozi, defektolozi, odgojitelji, učitelji, medicinske sestre, pedijatri, kao i roditelji djece, udruženi u multidisciplinarni tim. Dosad je od strane udruge pokrenuto 7 projekata i programa namijenjenih djeci, roditeljima i široj zajednici. Jedan od njih je i projekt „Pripovjedač/ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“, koji se provodi od 2009. godine.

Projekt je pokrenut s ciljem osnaživanja djece hospitalizirane u Dječjoj bolnici Kantrida u Rijeci, i njihovih roditelja, te sa svrhom doprinosa osjećaju zajedništva i podrške obitelji od

strane zajednice. Projekt se provodi putem volonterskog rada, čime je istaknut značaj volontera, a upravo volonteri su ti koji „svaku večer provode sat vremena s djecom koja su zbog bolesti odvojena od svojih obitelji, čitaju im slikovnice i priče, igraju s njima društvene igre i razgovaraju prije odlaska na počinak“ (Web stranica Portala za obitelj Klokunica.hr, <http://www.klokunica.hr/roditelji/sretna-mama/djeci-u-bolnici-citamo-price-za-laku-noc-1215>). To se odvija u Dječjoj bolnici Kantrida na 4 odjela – Odjel za hematologiju i onkologiju, Zavod za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, Zavod za dječju kirurgiju i Odjel za pulmologiju, od kojih je svaki jedinstven na svoj način. Tete i barbe pričalice, kako su od milja prozvani od same djece korisnika programa, su volonteri raznih zanimanja, stoga je za volontere početnike organizirana trodnevna edukacija kako bi naučili odabrati slikovnice, interpretativno čitati priče i provoditi druge kreativne aktivnosti u terapijske svrhe. Tijekom projekta kontinuirano se provodi supervizija volontera i sustavna evaluacija učinaka pripovijedanja priča, a povremeno su organizirane i edukativne radionice za volontere.

2. Prikaz metodologije empirijskog istraživanja

2.1. Ciljevi istraživanja

Opći je cilj ovog istraživanja kvalitativni prikaz iskustava i mišljenja volontera projekta „Pripovjedača/-ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“.

Specifični ciljevi istraživanja su:

1. Utvrditi temeljne stavove volontera projekta „Pripovjedača/-ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“, ujedno i sudionika istraživanja, prema osobnom volonterskom iskustvu na projektu.
2. Dati prikaz mišljenja sudionika istraživanja o volonterstvu općenito.
3. Utvrditi mišljenja sudionika istraživanja o percepciji vlastitih volonterskih aktivnosti u odnosu na druge obveze i ležerno slobodno vrijeme.
4. Dobiti uvide u promišljanje sudionika istraživanja o volonterstvu kao ozbiljnom slobodnom vremenu.
5. Utvrditi osobnu motivaciju, procjenu nagrada i zabavnih iskustava volontiranja sudionika istraživanja.
6. Dobiti uvide u promišljanje sudionika istraživanja o karijernom volonterstvu te povezanosti volonterstva i mogućnostima zapošljavanja.
7. Dati prikaz stavova i iskustava sudionika istraživanja o promociji i unapređenju volonterstva.

2.2. Metode i postupci prikupljanja i obrade podataka

Budući da je ovo istraživanje osmišljeno isključivo kao kvalitativno, metode i postupci prikupljanja podataka, kojima se služilo u svrhu produblivanja spoznaja o predmetu istraživanja, su intervjui. Izabran je tip polustrukturiranog intervjua po unaprijed pripremljenim pitanjima, ali koja su omogućavala i spontani, otvoreni razgovor sa sudionicima istraživanja van postavljenih pitanja. Instrument koji se pritom koristio jest

protokol intervjua (Prilog1). Intervjui su provedeni u obliku razgovora ‘licem u lice’, snimani kako bi se osiguralo postojanje audio zapisa intervjua, a provedeni intervjui su obrađeni analizom transkripta audio snimki². Razrađena je i kategorizacija osnovnih tema intervjua vezanih uz predmet istraživanja, prema unaprijed postavljenim specifičnim ciljevima istraživanja.

2.3. Uzorak istraživanja i opis potencijalne skupine sudionika istraživanja

Uzorak sudionika istraživanja bio je namjeren. Za provođenje intervjua odabrano je 6 volontera projekta „Pripovjedač/ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“ Strukovne udruge za promicanje dobrobiti djece "Portić" u Rijeci, koji aktivno volontiraju na projektu. Aktivno i dugoročno volontiranje bio je ključan kriterij odabira volontera, budući da su to volonteri koji na volonterski rad odvajaju značajan dio slobodnog vremena kroz duži vremenski period, stoga su relevantni prosuđivati ciljanu temu. Traženi vremenski period volontiranja specificiran je na odrađen najmanje jedan ciklus volontiranja na projektu, u trajanju od 3 mjeseca. Dob, spol i ostale osobne karakteristike ispitanika nisu bili presudni kriterij za odabir sudionika istraživanja, iako se težilo raznolikosti.

² Svi transkripti intervjua nalaze u arhivi materijala autorice rada i dostupni su na uvid.

3. Kategorizacija odgovora i interpretacija rezultata istraživanja

Interpretacija ključnih istraživačkih nalaza dobivenih intervjuima oslanja se na opisivanje dobivenih mišljenja i stavova sudionika istraživanja. Odgovore iz transkripta intervjua obuhvatilo se i kategoriziralo kroz 7 osnovnih tema intervjua vezanih uz predmet istraživanja, a koje jasno slijede unaprijed postavljene specifične ciljeve istraživanja. Mnogi se odgovori tematski preklapaju, no težilo se strukturiranosti i povezanosti s odgovorima drugih ispitanika. Izjave ispitanika strukturirane su prema sljedećim kategorijama: Projekt „Pripovjedača/ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“; O volonterstvu općenito; Percepcija vlastitih volonterskih aktivnosti u odnosu na druge obveze i ležerno slobodno vrijeme; Volonterstvo kao ozbiljno slobodno vrijeme; Motivacija, nagrade i zabavna iskustva volontiranja; Karijerno volontiranje i volontiranje u svrhu zaposlenja; Unapređenje volonterstva i poticanje na volonterske aktivnosti.

a) Projekt „Pripovjedača/ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“

Od sudionika istraživanja tražili su se podaci koliko dugo volontiraju na navedenom projektu, opće dojmove i percepciju dodatnih aktivnosti projekta, u ovom slučaju supervizija i radionica koje se održavaju za volontere. Pored toga, sudionici istraživanja su opisivali svoja iskustva i kroz odgovore na druga pitanja u razgovoru. Budući da je aktivno i dugoročno volontiranje bio kriterij odabira sudionika istraživanja, sudionici su navodili da na projektu volontiraju od šest mjeseci do nekoliko godina, od toga najviše pet godina volontiranja na projektu.

Sudionici ispitanici generalno iskazuju pozitivan stav prema projektu. Štoviše, doživljavaju volontiranje veoma osobno, a na projektu ih zadržava upravo povezivanje s hospitaliziranom djecom, s drugim volonterima i sa samim projektom.

Zadržao me upravo sjajan projekt kakav je, teta pričalica, dakle, sjajna ekipa, organiziranost, i zapravo sam u potpunosti se uživjela u misiju tog projekta, koju svesrdno podržavam i jednostavno više ne mogu čak ni zamisliti da ne bi bila teta pričalica. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Djeca koja se vežu, pa kažu čekaju vas, nije vas bilo i to, znači oni u biti drže, znači da kvalitetno popunite vrijeme kad vas žele opet vidjet. Tako da, djeca me samo drže u projektu. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Jednostavno ta njihova potreba za nama, dakle ta naša korisnost, to me potiče dalje da budem u tome. - Novinarica (45)

Na kraju uvijek kad vidim da su djeca sretna i zadovoljna, puno mi je srce. - Poljoprivredna tehničarka (43)

Volonteri projekt, kao i aktivnosti u sklopu projekta – supervizije, radionice i neformalna druženja, ocjenjuju kao „sjajne“, „zabavne“, „korisne“ i „kvalitetne“. Upravo se taj aspekt kvalitete projekta provlači kroz više odgovora sudionika istraživanja. Iako je pojam kvalitete teško jasno definirati, primjećuje se kako projekt očigledno odgovara na zahtjeve i očekivanja volontera, ali i ciljanih korisnika – djece i roditelja, kako to ističu i sudionici istraživanja.

Znamo imati i radionice, mi učimo, sami o sebi, o projektu, čak i tu je bilo o bebama, pa smo pjesmice i sad se duboko nadam da ćemo i o tinejdžerima, ono baš, učenje i zabava, to je ja mislim najbolje što se može desiti. - Trgovkinja (39)

(op.a. percepcija volonterske supervizije) *Svaki dan je drugačiji put, i svako dijete je drugačije, za sebe, tako da ono, svaka od nas pričalica drukčije nešto doživi. (...) To smatram baš korisnim i (...) na kraju krajeva, radi samih nas, mislim da je dobro da se odazivamo. - Poljoprivredna tehničarka (43)*

(op.a. percepcija volonterske supervizije) *Više kao učenje, mada su to uvijek, i uz to učenje ide i druženje, jer dakle to je skupina ljudi koja dijeli iste interese, dakle uvijek su te radionice, uz formalno i neformalno, ali uz puno stvari to se sve nauči. - Novinarica (45)*

(op.a. percepcija volonterske supervizije) *Onda mi je interesantno kad su neke situacije, kako su oni reagirali, kako bi ja, ali čisto da nas upozore na neke, i da se mi, nekome je neki odjel težak, neko se, recimo na fizikalnoj se jako puno igramo i puno ima smijeha, na onkologiji je malo drugačije, ali svatko nađe sebe u nečemu, i baš ono druženje je meni super. - Trgovkinja (39)*

(op.a. percepcija volonterske supervizije) *Kvalitetno, dolazi do razmjene iskustva, vidimo što je nekome teško, (...) odnosno olakšavajuće, pogotovo u ovom našem volonterskom, nekome bude teže, a ovo može biti velika pomoć. (...) Uvijek (su) dobra za druženje, eto*

čisto da se upoznamo svi, al ovdje je više korisno jer si možemo pomoć. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Redovito sudjelujem, redovito i na radionicama koje se organiziraju kao neke dodatne edukacije, i na supervizijama. To je zapravo i dosta bitno (...), to je zapravo vrlo zahtjevan način volontiranja, s bolesnom djecom, tako da bez tih dodatnih susreta ne bi bilo baš tako izvrsno. (...) Mislim da puno toga naučimo na tome, a ujedno se i družimo, bolje se upoznamo, kako nas ima puno, ne možemo se baš vidjeti tako često, tako da mislim da je to sjajan spoj i jednoga i drugoga i dobiva se osjećaj zajedništva, pripadnosti, istoj misiji. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Iz odgovora sudionika istraživanja proizlazi kako redovito sudjeluju na edukativnim i supervizijskim aktivnostima u sklopu projekta. Kao odgovor na pitanje percipiraju li iste više kao druženje ili učenje, sudionici istraživanja navode oboje. Može se primjetiti kako, pored aspekta korisnosti radionica i supervizija, volonteri u značajnoj mjeri ističu druženje kao pozitivan ishod istih. Također, sudionici istraživanja opisuju i neformalna druženja s drugim volonterima na projektu:

Jedanput godišnje imamo te izlete teta pričalica, to je toliko krasno ispunjen dan, to toliko zaboravite sve one tekuće probleme, i družite se, puno ima smijeha, to je lijepo, ali prvenstveno tu neku ispunjenost i meni je mirno. - Trgovkinja (39)

Svaki susret s pričalicama je jako zabavan, tako da evo, meni je osobno zabavno što sam rekla, proširila sam krug poznanstva, tako da gdje god odem, obvezno neku pričalicu vidim, u bilokoj sferi društvenoj. (...) Još pogotovo kad su svi tako topli, dragi, i pozitivni, meni je to, znam često reći ljudima iz svog privatnog života, kao psihoterapija. Vrlo onako, zabavno, opuštajuće. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Što se tiče osobnih iskustava, dvije sudionice istraživanja daju unutarnji pogled i dojmove o tome što se zbiva u bolnici:

Kad mi je dijete završilo u bolnici, ono, osobno, onda sam bila ja tužna i prestrašena, i dijete je bilo, i tada još nije bilo teta pričalica, i onda mi je baš falilo ta neka, kada bi se ja mogla na brzinu otuširat il nešto, da mi netko bude uz dijete. - Trgovkinja (39)

Ja naime volontiram najviše na onkologiji, (...) sebe tamo mogu najviše ostvariti i, nemam puno vremena za volontiranje (...) i sad ako nisam u mogućnosti da dođem, onda smatram

da je na onkologiji možda najviše potreba za nama. (...) Ja učim od njih i znam koliko ja dajem njima, ne ja kao imenom i prezimenom, nego ja kao volonter, kao teta pričalica. Tu je taj osjećaj, dobar osjećaj, kad se dobro osjećaš na nekom odjelu koji je relativno težak. - Novinarica (45)

Iz svih navedenih, ali i drugih, odgovora sudionika istraživanja proizlazi i kako je projekt pouzdan i funkcionalan. S obzirom da je pri opisu projekta, njegova svrha opisana kao osnaživanje hospitalizirane djece, doprinos zajedništvu i potpora obitelji od strane zajednice, može se kazati kako projekt uspješno ostvaruje svoju temeljnu svrhu.

b) O volonterstvu općenito

Odgovori sudionika istraživanja sažeti su u ovoj kategoriji iz cijelog razgovora o volonterstvu. Sudionici istraživanja donose svoje osobne dojmove o volontiranju i njegovom osobnom i društvenom značaju. Primjećuje se entuzijazam s kojim sudionici istraživanja govore o volonterstvu. Takav stav je posve razumljiv, s obzirom da su i sami aktivni volonteri te svoj angažman, ali i volonterstvo općenito, doživljavaju ponajprije osobno, poput sljedećih sudionica istraživanja:

Tek sad vidim koliko sam i ja dobila u tome, što sam ušla u sve to skupa, i koliko čovjeka samo to nadopunjuje i koliko se mi sami obogaćujemo, samim time što sve to, i kakve god da su situacije u bolnici, di god, jedno predivno iskustvo. (...) Čovjeka jednostavno to lijepo obogaćuje, i mislim da kad bi više ljudi tako malo se okrenulo tome da bi mi ljudi puno bolji bili, da bi malo se osvrnuli, da bi puno bolji bili. (...) Meni je jako lijepo, mene jako nadopunjuje i mislim da neću prestat s tim. - Poljoprivredna tehničarka (43)

To je dio mene, to sam ja. Znači uvijek kažem, moj posao koji radim plaća račune, a ovo drugo sam ja, tako da, to je to. Čisto osobno. (...) Ja se pitam kako nisam prije to napravila, kao osoba, jednostavno možda treba čovjek sazret u nekim stvarima. (...) Da mi se vratit kroz vrijeme, ne bi imala ovu profesiju, ali to je jednostavno tako moralo bit, imala bi neku drugu, ali tek poslije sam saznala da nešto više nas može ispuniti, volontiranje. - Trgovkinja (39)

Povezujem to apsolutno sa samom sobom. Nekako sam kroz taj projekt i rad, tako s djecom u dječjem domu, ostvarila dio sebe koji možda na ovom službenom poslu, kojim zarađujem

za život ne ostvarujem, tako da ovo, nije neki posao, ali kao neki, eto tako, poziv, rekla bih.

- Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Osim osobnog razvoja, sudionici istraživanja navode i druge beneficije volonterstva, koje se prema teorijskim određenjima mogu shvaćati kao rješavanje konkretnih problema, odnosno konkretna pomoć, i korisnost koju sudionici istraživanja višestruko ističu. Društveni značaj volonterstva manje je izražen, što će se potvrditi i kod odgovora o nagradama volontiranja, o čemu će biti govora niže u radu.

Korisnost u svakom slučaju. Čovjek se osjeća... napravio si dobru stvar, jer si dao dio svog slobodnog vremena nekome kome to treba. – Novinarka (45)

Kvalitetno (se) uloži vrijeme koje imaš, a pomogneš onom kome možeš pomoći, ili olakšat nešto, konkretno ovaj naš slučaj što mi radimo u bolnici tu pomažemo djeci, (...) u Udruzi umirovljenika tu im pomogneš da ne plaćaju neke velike cifre, a opet možeš iskoristiti ono što imaš, a njima dobro dođe, tako da je za dobrobit zajednice, ne samo u smislu potpore da je, nego ajmo reć i psihički. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Vrijeme zapravo stvarno provedete kvalitetno, time što pomažete naravno nekom drugom, nekim drugim ljudima, time i zajednici, osjećate se bolje, osjećate se korisno, ispunjeno, dakle, dobrobiti su i drugih, ali i same osobe. Širite, sad znači stvarno govorim iz svog iskustva, širite krug poznanstva, dakle meni su, u ove četiri godine, upoznala sam toliko novih i sve pozitivnih ljudi, iz različitih struka i profesija, od svih nešto sam naučila, tako da eto, stvarno jedno sjajno iskustvo i uvijek bi preporučila, svakako. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

U odgovorima sudionika istraživanja može se, dakle, primjetiti aspekt osobnog razvoja, rješavanja konkretnih problema i društvenog razvoja, koje za volonterstvo karakterističnim određuju različiti autori, poput primjerice Begović (2006) i Forčić (2007b), već navedeni u radu.

c) Percepcija vlastitih volonterskih aktivnosti u odnosu na druge obveze i ležerno slobodno vrijeme

Unutar ove kategorije pitanja, osvrnulo se na druge volonterske aktivnosti sudionika istraživanja, njihove hobije, radni odnos, vrijeme koje tjedno odvajaju na volontiranje te na

poteškoće s usklađivanjem slobodnog vremena i drugih obveza s volonterskim obvezama. Volonteri sudionici istraživanja, pojedinci su različitih struka, osobnih interesa, različite dobi, no zajednička im je posvećenost konkretno ovom volonterskom projektu. Iako projekt, kao i svaka druga volonterska aktivnost, podrazumijeva dobrovoljnost, volonteri su dužni sklopiti s Udrugom Ugovor o volontiranju, i to svaka 3 mjeseca (1 volonterski ciklus), kojim se obvezuju volontirati jednom tjedno po sat vremena. Međutim, kako su i volonteri istaknuli, tih sat vremena uključuje i vrijeme putovanja te vrijeme pripreme, s obzirom da je rad s hospitaliziranom djecom izuzetno osjetljivo područje i zahtijeva pomno planiranje i odabiranje sadržaja i aktivnosti, konkretno na ovom projektu odabir priča i slikovnica u suradnji s Gradskom knjižnicom Rijeka – Dječjim odjelom Stribor. O vremenu koje odvajaju na volonterske aktivnosti na projektu, sudionici istraživanja su izjavili sljedeće:

Jedanput tjedno, jedanput ili dva puta, zavisi na koji odjel možemo ići još jednom, ali svaki tjedan jednom obavezno (op.a. volontira). - Trgovkinja (39)

Volontiram jednom tjedno, da. Tri sata dnevno, zato što nemam auta nažalost, pa dok stignem do bolnice i nazad, u bolnici jedan sat provedem s djecom, ali mi treba dva sata na putovanje. - Novinarka (45)

Jednom tjedno volontiram (...) sat vremena, odlazak tamo isto (...), i odlazak u knjižnicu, i priprema, onda je to recimo tri sata tjedno. - Asistentica na fakultetu (33)

Sve ovisi o danu, neki dani su zahtjevniji poslovnim i obiteljskim obavezama, neki manje, ali evo, recimo, redovito dakle mogu odvojiti tih sat vremena odlaska na pričaonicu, što naravno uključuje vrijeme pripreme i vrijeme odlaska tamo, (...) dodatno još neke stvari radim i od kuće, a koje se tiču i administracije projekta i slično. Isto volonterski sve. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Pored volontiranja na ovom projektu, iz odgovora sudionika istraživanja može se sažeti kako ih je nekolicina volontirala ili još uvijek aktivno volontira i na drugim projektima i aktivnostima (npr. u azilu za pse, Prihvatilištu za beskućnike „Ruže sv. Franje“, u sklopu terapijskog plivanja na bazenima Kantrida za djecu s posebnim potrebama, na projektu Baby fitness u Dječjem domu Ivane Brlić Mažuranić u Rijeci). Također, pojedini sudionici istraživanja se bave različitim hobijima poput planinarenja, joge, bavljenja ručnim radom, vježbanja, druženja s prijateljima, čitanja i slično.

Pri upitu o mogućnostima usklađivanja slobodnog vremena i drugih obveza s volonterskim obvezama, sudionici istraživanja ukazuju na važnost postojanja dobro organiziranog i strukturiranog volonterskog programa, kao i važnost organiziranja vlastitog vremena:

Imala sam sad poteškoća sa usklađivanjem sa vremenom radnim, svojim, u firmi u kojoj sam zaposlena, ali sa slobodnim vremenom ne. Slobodno vrijeme mogu uskladiti sa volontiranjem. Uz to sam, ovaj, bila pripravna, kada sam se obvezala da ću volontirati. - Novinarka (45)

Sve si termine tako namjestim da mi odgovara da budem poslije posla, tako da sam kasnije slobodan. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

I ne osjetim to kao da ne stignem sve drugo, isto sve drugo stignem kad se dobro organiziram. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Slobodno vrijeme imam u autobusu dok ne dođem tamo i onda se tamo igramo i družimo i veselimo, napunim baterije i fenomenalno nešto. - Poljoprivredna tehničarka (43)

Možda kavu koju skratim s prijateljicama, (...) al recimo meni je to bitno, mene to ispuni, volonterstvo, dosta, pa recimo na taj način uskratim nešto što mi nije tako bitno. - Trgovkinja (39)

Čovjek se snađe, ja mislim da nije dobra rečenica „Nemam vremena“, i stalno se trošiti vrijeme na to da govorite da nemate vremena, nego naprosto se nekako organizirate, (...) to sve uskladiti nije lako, al sam izbacila one stvari koje mislim da su glupe i dosadne i da gutaju vrijeme, kao što je naprimjer televizija, i ja televiziju nemam kući (smijeh). Uopće. - Asistentica na fakultetu (33)

Također, kada postoji volja i intrinzična motivacija, koje su kod volontera zasigurno presudan faktor, naći će se vremena za svaku aktivnost, što dokazuju upravo ovi volonteri sudionici istraživanja.

d) Volonterstvo kao ozbiljno slobodno vrijeme

Volonteri sudionici istraživanja priupitani su smatraju li da je volontiranje dobar način za provođenjem slobodnog vremena te percipiraju li vlastite volonterske aktivnosti kao dio razonode ili ozbiljno utrošenog slobodnog vremena.

Nekoliko sudionica istraživanja složilo se sa stavom da je volontiranje pozitivan način kako provoditi slobodno vrijeme. Dobiveni odgovori u suglasju su s dosadašnjim istraživanjima, i u nacionalnom kontekstu, u kojima su ispitanici procijenili da je volontiranje dobar način za provođenje slobodnog vremena (Ledić, 2001) te, potvrdivši isti stav, da se provodeći slobodno vrijeme volontiranjem mogu upoznati i zanimljivi ljudi (Žitnik i sur., 2007). Slično procjenjuju i sudionici ovog istraživanja, koji ističu svoje stavove o volonterstvu:

Smatram da je volontiranje savršen način za provođenje slobodnog vremena, ne dobar, nego savršen. Zato što, na takav način možemo pomoći i zajednici u kojoj volontiramo, ali i možemo pomoći sebi. - Novinarka (45)

Mislim da je to gotovo pa jedan od najboljih načina kako provesti slobodno vrijeme. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Smatram da je volontiranje odličan način za provođenjem slobodnog vremena! (...) Volontiranje je stvarno ono višedimenzionalno, zato što puno se razvijate i vi kao osoba, dakle, kad se bavim nekim drugim aktivnostima u slobodno vrijeme, čitam knjige, književnost, onda sam usmjerena samo na sebe i svoj razvoj, a volontiranje dakle, nema samo taj segment osobnog razvoja, nego i socijalno je važan. Dakle, ja razvojem, osobnim razvojem, zapravo, doprinosim i razvoju zajednice što je onda i dodatna vrijednost volontiranja kao aktivnosti. - Asistentica na fakultetu (33)

Što se tiče svrstavanja volonterstva pod ozbiljno slobodno vrijeme, mišljenja volontera sudionika istraživanja se razlikuju. Pojedinci u svojim volonterskim aktivnostima značajno pronalaze elemente razonode, svog ležernog slobodnog vremena, pa tako ističu igru s djecom, druženje, radionice i slično. Ipak, zbog specifičnosti volonterskog projekta kao što je ovaj i već spomenutog osjetljivog područja djelovanja, razumljiv je stav volontera o ozbiljnosti i odgovornosti koje projekt nosi. Stoga većina sudionika istraživanja naglašava tu ozbiljnost i teško povezuje jednu takvu volontersku aktivnost s razonodom, koliko god njima osobno to bila zabavna iskustva.

Treba imat normalno, jedan dio baš slobodnog slobodnog vremena, al ovo je opet jedan dio koji te na neki način i obavezuje jer mi samim tim, kod teta pričalica recimo, potpišemo ugovor. (...) Ja to smatram onako ozbiljnije. (...) Razonoda mi je planinarenje kad idem, (...) kad smo na onkologiji, kirurgiji, fizikalnoj, opet je to malo drugačije, (...) di smo posvećeni njima i gdje smo mi tamo radi njih. - Poljoprivredna tehničarka (43)

Za nas koji imamo drugačije odgovornosti, to je totalno rasonoda, dijete kaže ajmo igrat, slagat puzzle, ili ne znam, ajmo karte ili ne znam, to je sve rasonoda. (...) Rasonoda u smislu da se maknem od onog što stalno radim i što me umara, a u ovom drugom smislu, kažem, nije rasonoda nego obveza, ne možeš tamo, eto doć ću tamo samo da jesam, nego moraš ispuniti neke odgovornosti koje su propisane od strane tamo tko te primio na volontiranje. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Ozbiljno slobodno vrijeme, da. Rasonoda, ponekad da, kad imamo neka druženja, evo radionice pletenja koje udruga organizira, (...) ali ovo mislim da je vrlo ozbiljno provođenje slobodnog vremena. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Ozbiljno slobodno vrijeme, nikako rasonoda, zato što dakle, to volontiranje u bolnici koje sam prihvatila, nekako se ne može nazvat kao rasonoda. - Novinarka (45)

Ja se puno i zabavljam, ima i taj aspekt rasonode, tako da ja ne bi isključila iz volontiranja tu dimenziju rasonode, (...) a ozbiljno je specifično uz ovaj projekt, to da smo mi povezani sa, odnosno bavimo se djecom koja su bolesna, tako da je to jako ozbiljno. (...) Primjerice sami odnosi i druženje s djecom je uvijek rasonoda, i bez obzira što su bolesni i sve, jako su zabavni (smijeh). - Asistentica na fakultetu (33)

Kao što su određene dimenzije volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena prepoznali sudionici istraživanja u prethodnim izjavama, i prema Stebbinsovoj teoriji opisanoj u ovom radu, ovaj projekt jest tipičan primjer volontiranja kao ozbiljnog slobodnog vremena. Dakle, volontira se dugoročno, formalizirano je sklapanjem Ugovora i dogovaranjem prava i obveza volontera, a naposljetku svrha projekta je pomaganje i korisnost, što su i sudionici istraživanja prepoznali. Ipak, sudionici istraživanja ističu aspekt zabave kao značajan u njihovim konkretnim volonterским aktivnostima, o čemu će biti riječi u sljedećoj kategoriji odgovora.

e) Motivacija, nagrade i zabavna iskustva volontiranja

Da bi se utvrdilo osobnu motivaciju za volontiranjem te nagrade i zabavna iskustva koje sudionici istraživanja dobivaju volonterstvom, od njih se tražilo da opišu vlastite motive za volontiranjem, konkretno na ovom projektu (i na drugim aktivnostima ukoliko postoje), što ih

je potaklo da se odluče za tu aktivnost, a što zadržalo na njoj, te smatraju li da vlastitim volonterskim aktivnostima dobivaju svojevrstne „nagrade“, i/ili određena zabavna iskustva.

U teorijskom dijelu rada istaknuto je kako Stebbins u koncepciji ozbiljnog slobodnog vremena dijeli motivaciju na volontiranje na pomaganje drugima – altruizam i pomaganje sebi, te nagrade koje proizlaze iz volonterskih aktivnosti, a koje se dijele na osobne i društvene. Što se tiče motivacije na volonterski rad, volonteri sudionici istraživanja također posebno ističu pomoć drugima, ali i pomoć sebi.

Glavni motiv je bio (...) da mogu pomoć nekoj osobi kojoj je potrebna moja pomoć, u ovom smislu, dakle bolesnom djetetu. A drugi motiv bi bio, pa da u tome mogu sebi pomoć, da možda mogu izrast kao osoba. - Novinarka (45)

Htjela sam vidjet kako ću se ja snać u svemu tome, jedno ispitivanje, mislim da cijeli život se nekako ispitujemo i ovo mi je bilo ono nekako ispitivanje dal bi ja to mogla. - Poljoprivredna tehničarka (43)

Moji motivi, znači pomoć drugima, osjećati da sam ja koristan drugima kojima je pomoć potrebna, ispuniti njihovo vrijeme i pomoći koliko maksimalno mogu od sebe dat. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Moji glavni motivi bili su upravo ti, da taj dio slobodnog vremena (...), imam vremena koje mogu posvetiti drugima, a posebno djeci, dakle već, jedan već niz godina sam htjela volontirati nešto s djecom i eto tako se otvorila mogućnost i odlučila sam se priključiti tetama pričalicama. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Dobiveni odgovori u suglasju su s dosadašnjim istraživanjima u nacionalnom kontekstu (od novijih istraživanja - Pološki Vokić, Marić, Horvat, 2014; Juzbašić, Vukasović Hlupić, 2015), koja su pokazala da primarni poticaji za uključivanje u volonterski rad dolaze iz osobnih uvjerenja i vrijednosti. Navedeni stavovi u suglasju su i sa Stebbinsovom teorijom kako je u osnovi volonterstva altruizam i nastojanje da se pomogne onome kome je pomoć potrebna. Međutim, kako jedna sudionica istraživanja ističe: „Svatko tko kaže da volontira zbog drugih, a ne zbog sebe, mislim da nije baš tako - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)“, naglašava se i ona druga strana motivacije na pomoć, a to je tzv. sebični altruizam. Ipak, i većina osobnih motiva volontiranja imaju za cilj pomoć i korisnost za druge, stoga podloga i dalje ostaje nepresušivi izvor pokretačke energije u svijetu, altruizam pojedinaca. Osim toga,

na volontiranje su sudionike istraživanja potaknula i osobna iskustva (bolest majke, boravak djeteta u bolnici) te osobni interesi (rad s djecom):

Ljubav (mi je) radit uopće s djecom, a recimo konkretno na ovom projektu, zato što mi je mama bolovala od raka, to me nekako potaklo da budem bliže takvim ljudima, odnosno da se ne treba to percipirat kako mi mnogi gledamo, (...) da treba pružit pomoć i podsjetit ih da nije sve tako crno kako misle. (...) Znači kad se nađeš jednom u takvoj situaciji, onda više promišljaš o tome, ovako možda ne mislimo o tome, mislimo da se to događa negdje drugdje, ali to se događa ovdje. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Mišljenja sudionika istraživanja o nagradama koje dobivaju volontiranjem također su uglavnom u suglasju sa Stebbinsovom teorijom:

Ja više dobivam osobne nagrade, ja smatram da time rastem i učim, karakterno ja kao osoba, mada sam dobila nagradu, (...) ustvari priznanje. - Novinarka (45)

Čisto meni je emocionalna nagrada, i duhovno, ja se osjećam sretno kad nekoga usrećim, ne treba to biti volontiranje, može to biti i kroz privatni život, recimo mene uveseljava kad ja nekom neku sitnicu donesem, ili pažnju, ili knjigu dobru, priču, ili samo da držim nekog za ruku, i to je nešto, neka sitnica. (...) Dobivam prijatelje. Dobivam prijatelje koje ne mogu u svom krugu, u kojem sam odrasla, nije baš bilo volontersko nešto puno, i tamo gdje radim, nitko ne volontira, to je baš interesantno, tako neobične ljude susrećem i oni me ispunjavaju. (...) Sreću. Ispunjenost. (...) Ako s aspekta djece znači oni dobivaju priču, zadovoljstvo, smirenost, roditelji dobivaju tih sat vremena. - Trgovkinja (39)

Djeca. Djeca i ljudi s kojima dolazim tamo, mislim prijateljstva koja sam stekao. (...) Prvenstveno osjećaj ispunjenosti, što se u svakom slučaju osjećam, jer je bitno da meni to znači nešto, dal sam nekom drugom pomogao. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Posebno i u duhovnom smislu, naravno da se osjećaš bolje, plemenitije. (...) Svima je nama drago i kad se mi osjećamo bolje, tako da svakako to, a s druge strane, sva znanja koja sam stekla, dobila, razvila neke dodatne možda kompetencije koje do sada nisam imala ili sam ih to tako negdje su bile, a sad sam otkrila da eto, imam još neke druge stvari koje mogu raditi, a koje nisu nužno vezane uz moje temeljno obrazovanje. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Osobni razvoj i razvoj zajednice, (...) zapravo, zaista se razvijate kao osoba, u mnogim aspektima, družite se s ljudima, upoznajete ljude, volontere koji se bave istim stvarima, imaju iste vrijednosti u životu pa je to lijepo, (...) tu je jedna podrška prisutna. (...) Materijalne nisam osjetila konkretno za sebe, to da su drugi sad, ne, udruga nas nagrađuje u smislu radionica. - Asistentica na fakultetu (33)

Od osobnih nagrada koje kategorizira Stebbins, u odgovorima sudionika istraživanja mogu se prepoznati osobno obogaćivanje, samoaktualizacija (razvijanje vještina, sposobnosti, znanja) i samoizražavanje, samozadovoljstvo i rekreacija kroz ozbiljnu zabavu, a od društvenih to su povezivanje s drugim sudionicima projekta i stvaranje prijateljstava i širokog kruga poznanstava, grupno postignuće i razvoj grupe kroz volontiranje u bolnici, radionice, supervizije i neformalna druženja. Posebno se ističe i stav jedne sudionice istraživanja o odnosu osobnih i „društvenih“ nagrada, odnosno društvenog priznanja volonterstva:

Društvo ne, čak se i čude šta ja to radim, kako mogu to radit, jer je recimo zašto si to radim, ić u bolnicu, na onkologiju i tako. (...) Ne može me od projekta odmaknuti mišljenje većine i ljudi, jednostavno me zadržavaju vrijednosti koje doživljavam ja osobno. - Asistentica na fakultetu (33)

Takav stav pozitivan je primjer konzistentnosti i ustrajnosti u volontiranju unatoč mišljenju društva, a što još jednom potvrđuje značaj osobne dimenzije doživljaja volonterstva.

f) Karijerno volontiranje i volontiranje u svrhu zaposlenja

Koncept karijernog volontiranja detaljnije je razrađen u radu te pretpostavlja sve već navedene odrednice volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena. Ono što se željelo doznati ovom kategorijom pitanja jesu promišljanja i stavovi sudionika istraživanja o karijernom volontiranju i povezanosti volonterstva i mogućnosti zapošljavanja. Stoga su se sudionicima istraživanja postavila pitanja poput poznavanja pojma karijernog volontiranja te pokušaj njegova određenja, smatraju li da se volontiranjem u nekom području može ostvariti karijera, kako oni osobno percipiraju volontiranje u svrhu zaposlenja te bi li volonterima trebalo dati prednost pri zapošljavanju u određenom području.

Rezultati dobiveni izjavama volontera sudionika istraživanja pokazuju da im je kombinacija riječi 'volontiranje' i 'karijera' pomalo nespojiva, no ipak, prihvaćaju mogućnost ostvarivanja volonterske karijere.

Ajme, to mi je nespojivo, karijera i volontiranje. - Trgovkinja (39)

Ako je to čisto volontiranje zbog karijere, onda mi nije potpuno, onda mi nije duh volontiranja, onda je tu svoj osobni interes, to mi nije duh volontiranja. - Novinarka (45)

Znam da neki volontiraju da bi im to potaklo karijeru, znam za to, ali takav pojam ne, makar pretpostavljam da se usmjerava da volontiramo u svrhu da ostvarimo bolju karijeru. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Ne može se možda ostvarit karijera doslovce u tom smislu, al možda može pomoći, (...) može se iskoristit volontiranje za karijeru, da. - Novinarka (45)

Volonterska karijera? Pa može, ja mislim da i može, to je jedan paralelan svijet, ja bih rekla, to je sad zanimljivo, stvarno nikad nisam čula za to. Ja mislim da može, jer karijeru ne određuje to, dakle, razlika posla pravog pod navodnicima, i volontiranja, ja vidim da je razlika u novcu. Vi naprosto ovdje dobivate naknadu za vaš rad, a ovo radite dobrovoljno i ne dobivate naknadu za vaš rad. Mislim, ja i ovo radim dobrovoljno, ovaj posao, ali dobivam naknadu, i baš onako, imam neke veće obveze, formalnije, tako da da, mislim da može. - Asistentica na fakultetu (33)

Prema pojmovnom određenju, sudionici istraživanja ne prihvaćaju od prve spoj ostvarenja karijere u volonterstvu. Ipak, gledavši da je karijera, općenito rečeno, put osobnog napredovanja, ona ne mora biti nužno vezana uz profesionalno napredovanje, već se može graditi nezavisna volonterska karijera. Nastavno na te stavove, dio sudionika istraživanja smatra da volonterska iskustva mogu biti korisna i u ostvarenju profesionalne karijere, ukoliko je sadržaj volontiranja povezan s poslovnim obvezama pojedinca.

Ako zaista nekom pomaže neki terapeut, (...) zašto ne bi radnik za to dobio plaću, evo ja sam za te opcije za i bez novaca. - Trgovkinja (39)

U ovom slučaju, da netko volontira ovo što mi radimo, možda i za vrtić idealno, recimo i to isto, di manja djeca budu, pa se tako može lijepo uskladit, ako predam ovo za neki vrtić sa manjom djecom, može pomoć svakako u karijeri nekome. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Što se tiče stava o volontiranju u svrhu zaposlenja, sudionici istraživanja također važnim procjenjuju povezanost volonterskih iskustava s formalnim kompetencijama volontera i vrsti posla kojem teže. Ipak, važnijima se smatraju formalne kompetencije i obrazovanje pojedinca, što je i razumljivo s obzirom na društveni status formalnih priznanja. Stoga se prednost daje kandidatima s boljim formalnim kompetencijama kao pokazateljem sposobnosti za obavljanje rada u određenom području, što je u većini slučajeva i realno. Mišljenja sudionika istraživanja o tome bi li volonterima trebalo dati prednost pri zapošljavanju su sljedeća:

Ako je volonter u svom znanju i u svojim sposobnostima dobar, jel, ako ima znanja, onda da, al ako taj volonter je po razini znanja i sposobnostima ispod nekoga tko isto konkurira za zaposlenje, ne. - Novinarka (45)

Ako je recimo netko puno nadareniji i talentiraniji za neki posao, mislim da u tim okvirima treba dati priliku, recimo ako je dugo nezaposlen ili nešto, recimo ako netko mijenja posao, ima, al je volonter, zbog toga mu dati prednost – ne. Kažem, ovisno o situacije do situacije. Može se uzet kao nešto dobro, da bude neka prednost, ali ne da se to određuje da bude glavna odrednica tko će dobit neko radno mjesto. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Dakle, ako imamo sve ostale kompetencije iste, dva kandidata sa istim kompetencijama u tom smislu, ali ako netko ima i taj segment volontiranja, on nužno, ono ima, i neke druge kompetencije, ima i više iskustva, tako da da, ako su sve druge, ako su svi drugi elementi jednaki, mislim da bi ipak, recimo ako je razlika u formalnom obrazovanju, ja bih ipak dala prednost formalnom obrazovanju, nego volontiranju, ako se u tom smislu razlikuju kandidati. - Asistentica na fakultetu (33)

Razvijamo te dodatne kompetencije, i mislim da se tu može, može se puno toga postići, da to može biti svojevrstni poticaj i za novi posao, ili tako nešto slično. (...) Mislim da to nije loše, volontiranje je, eto možete otkrit neke svoje talente i sposobnosti koje dosad niste razvili, ako će vam to pomoći u pronalaženju posla, u tome da nekom potencijalnom poslodavcu vi budete zbog toga možda bolji kandidat nego netko tko nema tu mogućnost, zašto ne. (...) Sve ovisi zapravo o poslu koji se prijavljujete, koliko su volontirali, naravno da nije isto ako je netko volontirao samo u nekoj akciji ili ako netko volontira kontinuirano u nečem što mu je doprinijelo nekim dodatnim znanjima, sposobnostima, eto, ali ako ništa, sigurno netko tko duže volontira, sigurno poslodavcu može reći da znači zna raditi u timu,

da ima neke socijalne vještine, pa to evo može biti svakako prednost, i osobno da sam poslodavac uzela bih to u obzir. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Istraživanje Udruge za razvoj civilnog društva SMART o percepciji poduzeća o mogućnostima volontiranja zaposlenika (Galović, 2012), provedeno 2008. godine, pokazalo je da poduzeća obuhvaćena istraživanjem, pri selekciji kandidata za zapošljavanje, u većoj mjeri dodatno vrednuju iskustvo volontiranja i rada u zajednici. Također, poduzeća koja promiču volonterstvo daju primjere nagrađivanja zaposlenika za volontiranje u vidu dobivanja slobodnih sati ili slobodnih dana, pohvala i isticanja dobrih primjera te se volontiranje zaposlenika uzima u obzir pri evaluaciji njihova rada.

Što se tiče budućnosti, s obzirom da je u Republici Hrvatskoj u tijeku razvoj priznavanja kompetencija stečenih volontiranjem, uskoro bi se mogao i šire promijeniti doživljaj znanja, vještina i sposobnosti koje se dobivaju edukacijom i praksom izvan odgojno-obrazovnih institucija, što bi brojnim volonterima otvorilo višestruke mogućnosti zaposlenja na osnovu dodatnih stečenih, ali i priznatih kompetencija. Tome u prilog ide i stav jedne sudionice istraživanja:

U Europi je volonterstvo na puno većoj razini nego u Hrvatskoj, em puno više ljudi volontira, em to više volonteri zapravo u društvu imaju, ne da kažem povlastica, nego mogućnosti nego kod nas. Kod nas mislim da to još uvijek nije tako prepoznato, al evo, kako sam malo više u udruzi, vidim da često naši volonteri traže dodatne potvrde i slično koje prilažu svojim životopisima, dakle, vjerojatno se počinje to prepoznavati i mislim da to može biti samo dobro, nikako loše ne može biti. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

g) Unapređenje volonterstva i poticanje na volonterske aktivnosti

Sudionike istraživanja se tražilo i mišljenje o tome kako bi se moglo unaprijediti volontiranje, odnosno motivaciju građana za uključivanjem u volonterske aktivnosti. Iz njihovih odgovora proizlazi da volonteri sudionici istraživanja smatraju kako je promidžba volonterstva važna, no više njih ističe kao ključnu osobnu motivaciju pojedinca za uključivanjem u volonterske aktivnosti. S obzirom da je volontiranje u svojoj osnovi i samoj srži dobrovoljna aktivnost, potpuno je ispravno ne siliti druge na uključivanje u takve aktivnosti.

U nama samim se treba pokrenut onaj neki klik. (...) Nikog ne bi trebalo ništa gurat, svakom će doći u nekom periodu... Nekom dođe, nekom nikad ni ne dođe do toga, tako da mislim nikog ne trebamo silit na ništa, ali mislim da oni gube, (...) a mi koji idemo, mi znamo šta dobivamo tim. - Poljoprivredna tehničarka (43)

Samo volontiranje je super stvar, samo treba svatko osjetiti taj poziv, a ne raditi zato što ga netko potakao, pa mu se ne sviđa. (...) To je, kako ja kažem, od Boga dano, to morate poziv osjetiti, e sada, bilo bi dobro da ih se potakne da vide, da probaju jer dok ni ja nisam probala nisam vidjela koliko to, koliko je ispunilo druge, ali zaista i mene. - Trgovkinja (39)

Ja dajem prednost toj unutarnjoj motivaciji za takve stvari, posebno za takve projekte, kako motivirat, jer vi možete kratkoročno u tom smislu motivirat druge, ne znam šta sad napraviti to vezano za zaposlenje, pa lakše će biti zaposliti i to. (...) Mislim da je u tom smislu volontiranje (...) jako povezano zapravo s unutarnjom motivacijom, posebice dugoročno volontiranje, vi možete motivirat ljude da se uključe, ne znam, u projekt Pripovjedačica priča, ali ne znam koliko će to neku osobu zadržati ako nema unutarnju motivaciju, mislim da ne, da će brzo odustati. - Asistentica na fakultetu (33)

Ipak, mnogo se toga može učiniti kroz javnu promidžbu, ali i posvetiti se razvijanju kvalitetnih volonterskih projekata, s obzirom da se kvalitetno izrađeni projekti promoviraju i sami na osnovi svoje kvalitete i „dobrog glasa“, sudeći po odgovorima sudionika istraživanja, koji i sami preporučuju volonterske aktivnosti ljudima iz svoje okoline.

Prvenstveno nekakvom promidžbom, marketingom, ajmo to tako reći, tipa ko šta budu oglasi za tete pričalice, (...) tu je recimo to, ovisno koliko je zahtjevno, treba biti dostupno javnosti, u nekim recimo novinama ili to, tako će se netko odazvat, netko se neće nikad odazvat jer mu to, jednostavno nema taj poziv ni osjećaj, u sebi, kažem volontiranje treba svakako propagirati, a ne u nekom zatvorenom krugu držati da ljudi to ni ne čuju i onda misle da je slab odaziv. Ovo je recimo primjer projekta na kojem je dobar odaziv i da je dobro zastupljeno, odnosno svatko može doći do tih informacija ko je, di je, šta, i tko to održava. - Profesor njemačkoga jezika i povijesti umjetnosti (25)

Promoviram tete pričalice gdje god mogu, evo stvarno nastojim svima reći, ako ne znaju što bi sa svojim slobodnim vremenom, stvarno ima različitih udruga i projekata na kojima se može volontirati. (...) Upravo razvijanjem, kvalitetom volonterskih projekata, da ljudi to

prepoznaju, kao što smo mi prepoznali tete pričalice, kao kvalitetan program, i naravno, čim većom promocijom i poticanjem. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Stavovi sudionika istraživanja u suglasju su s teorijom, pa tako i Čulum (2005) smatra da je iznimno važna dobra ponuda volonterskih programa. Pored toga, bitna je i dobra medijska promidžba, pomna organizacija, jasnoća problema, plaćeni troškovi, dobar odaziv, konkretan i pozitivan doprinos te zahvala ili certifikat za sudjelovanje u volonterskom programu.

U ovom istraživanju istaknuto je također kako je generalno važno da se promijeni društvena svijest o volonterstvu. U teorijskom dijelu ovog rada već je istaknuto kako bi se volonterstvo trebalo uvesti u sve sfere javnog i privatnog života, počevši primjerice educiranjem o beneficijama volonterstva „od malih nogu“ kroz institucionalni odgoj i obrazovanje.

Ponajprije ta svijest ljudi mislim da se treba probuditi, jer i sad ima nekih ljudi koji misle „Pa da, nema pametnijih poslova u životu, pa se tamo ide volontirati“, i tako to, evo prvo treba na tome dosta poraditi. (...) Recimo, ne samo na studijima kao što su pedagogija, psihologija i to, gdje se daje mogućnost da se volonterskim angažmanom nadoknadi nešto, nego da, od ranih, malih nogu djeci pokazujemo kako pomaganje drugima, bez da dobiješ za to neku naknadu, može biti vrlo dobro. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Iznose se i zanimljive ideje o volontiranju, poput primjerice izvršavanja volonterskog, društveno-korisnog rada umjesto zatvorskih kazni, ili plaćanje zdravstvenih i ostalih doprinosa dugotrajnim volonterima od strane države, a ne poslodavaca.

Sad ne znam da li ima veze, ja bi dosta i nekih kazna, kad je neka vožnja, dobro ne baš sad vožnja, neko prebivalište ili nekad sitne kazne u društvu, znate ono dan, dva zatvora, petsto kuna... Ne, ajde volontirat! - Trgovkinja (39)

Mislim da mi je netko bio pričao od volontera jednom da u Europi čak se dugotrajnim volonterima, država im plaća doprinose, za zdravstveno, i ostala osiguranja, a ne poslodavac, što je isto bitna stavka, pa možda im onda poslodavac daje veću plaću, u nekim državama. - Profesorica hrvatskoga jezika i povijesti (31)

Konačno, i kroz ranije izjave sudionika istraživanja provlači se naglašavanje volonterstva kao poziva, što mu daje jednu posebnu dimenziju. Takav odnos prema volonterstvu kao pozivu, mogao bi biti upravo temelj za daljnje razvijanje i promociju koncepta volonterske karijere, puta osobnog razvoja kroz volontiranje.

ZAKLJUČAK

Ovaj rad daje prikaz koncepta volonterstva te shvaćanja volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena. U istraživačkom dijelu rada, teorijski prikaz odrednica volonterstva, nadopunjuje se kvalitativnim prikazom iskustava i mišljenja volontera projekta „Pripovjedača/-ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“. Ona su prikupljena polustrukturiranim intervjuima sa sudionicima istraživanja, koji su dali svoje viđenje volonterstva kroz sedam osnovnih tema ili kategorija, prateći specifične ciljeve istraživanja. Ovim istraživanjem utvrdilo se temeljne stavove sudionika istraživanja prema osobnom volonterskom iskustvu na projektu, koji su načelo pozitivni, a projekt je ocjenjen korisnim i kvalitetnim. Također se dao prikaz mišljenja sudionika istraživanja o volontiranju općenito, koje oni procjenjuju veoma osobno. Utvrdilo se i mišljenja sudionika istraživanja o percepciji vlastitih volonterskih aktivnosti u odnosu na druge obveze i ležerno slobodno vrijeme, pri čemu je istaknuto kako je ključ uspjeha dobra organizacija pri usklađivanju volontiranja s drugim obvezama. Istraživanjem se dobio i uvid u promišljanje sudionika istraživanja o volonterstvu kao ozbiljnom slobodnom vremenu, te iako uz volontiranje značajno vežu aktivnosti rasonode, shvaćaju kako se radi o vrlo ozbiljnom načinu provođenja slobodnog vremena. Utvrdila se i osobna motivacija sudionika istraživanja za volontiranjem te nagrade i zabavna iskustva koja njime dobivaju. Sudionici istraživanja podijelili su i svoja razmišljanja o karijernom volonterstvu te povezanosti volonterstva i mogućnostima zapošljavanja, pri čemu su sudionici istraživanja istaknuli beneficije volontiranja koje prepoznaju. Naposljetku, dan je prikaz stavova i iskustava sudionika istraživanja o promociji i unapređenju volonterstva.

Doprinos ovog rada očituje se upravo u prikupljenim vrijednim iskazima volontera i prikazu volonterskih iskustava, poticanju na promišljanje o volonterstvu te otvaranju potencijalnih problemskih tema unutar koncepcije o volonterstvu. Preporuke na putu do prihvaćanja volonterstva kao korisne i nužne djelatnosti u lokalnoj zajednici mogu biti širenje pozitivnih iskustava osobnim kontaktom ili pojačana medijska promidžba volonterstva. Također je važno razvijati istraživanja volonterstva u svim smjerovima i o različitim aspektima te poticati sam volonterski rad. Što se budućnosti tiče, slijedeći pretpostavke Stebbinsonove teorije o volonterstvu kao ozbiljnom slobodnom vremenu prikazane u radu, neminovno je da će naši obrazovni sustavi trebati biti reorganizirani na način da uče ljude kako da budu amateri, hobisti ili volonteri.

SAŽETAK

U radu se problematizira spoj koncepcije volonterstva sa teorijom o ozbiljnom slobodnom vremenu, stoga je u prvom dijelu rada dan sažet teorijski prikaz teme. U drugom dijelu rada, istraživanjem se nadopunjuje teorijski prikaz i detaljnije osvrće na percepciju volonterstva kvalitativnim prikazom iskustava i mišljenja volontera projekta „Pripovjedača/-ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“. Polustrukturiranim intervjuima dobivaju se stavovi sudionika istraživanja o samom projektu, volonterstvu općenito, percepciji vlastitih volonterskih aktivnosti u odnosu na druge obveze i ležerno slobodno vrijeme, volonterstvu kao ozbiljnom slobodnom vremenu, motivaciji, nagradama i zabavnim iskustvima volontiranja, karijernom volontiranju i volontiranju u svrhu zaposlenja te unapređenju volonterstva i poticanju na volonterske aktivnosti. Ovim radom želi se potaknuti na promišljanje o jednom drugačijem aspektu volonterstva, kao i promicanje same koncepcije volonterstva kao ozbiljnog slobodnog vremena te promicanje koncepta volonterstva u cijelosti.

SUMMARY

This paper discusses the concept of volunteering in connection with the theory of a serious leisure. The first part of the paper summarizes the theoretical description of the subject. In the second part, the research complements the theoretical overview and brings more detailed review on the perception of volunteering through qualitative research of the experiences and opinions of volunteers on the project "The bedtime storyteller in Kantrida Children's Hospital." Semi-structured interviews obtained opinions of the survey participants about the project, volunteering in general, the perception of their own volunteer activities in relation to other obligations and casual leisure, volunteering as a serious leisure, motivation, rewards and fun experiences of volunteering, career volunteering and volunteering for the purposes of employment, improvement of volunteerism and encouraging volunteer activities. This paper aims to encourage contemplation of one different aspect of volunteering, as well as promoting the concept of volunteering as a serious leisure activity and promoting the concept of volunteerism in its entirety.

PRILOZI

Prilog 1. Protokol intervjua.

Poštovani, hvala na sudjelovanju u intervjuu. Vaši odgovori bit će zabilježeni anonimno i iskorišteni isključivo za potrebe ovoga rada.

Koliko dugo volontirate na projektu Pripovjedača priča u Dječjoj bolnici Kantrida?

Volontirate li još negdje?

Radite li; imate li druge obveze? Opišite čime se bavite.

Bavite li se još nekim hobijem?

Smatrate li da je volontiranje dobar način za provođenje slobodnog vremena? Zašto?

Procijenite s koliko slobodnog vremena raspolazete tjedno/dnevno i koliko od toga odvajate na volonterske aktivnosti.

Imate li poteškoća s usklađivanjem slobodnog vremena i drugih obveza s volonterskim obvezama?

Biste li te volonterske aktivnosti odredili kao dio vlastite razonode ili ozbiljno utrošenog slobodnog vremena? Zašto?

Projekt Pripovjedača/-ica priča, osim volontiranja u Dječjoj bolnici Kantrida, podrazumijeva i redovito pohađanje supervizija i radionica. Sudjelujete li u istima?

Kako percipirate supervizije i radionice? Više kao učenje ili druženje?

Opišite mi svoje motive za volontiranjem, konkretno na ovom projektu (i na drugim aktivnostima ukoliko postoje). Što Vas je potaklo da se odlučite za tu aktivnost? Što Vas je zadržalo?

Prema Vašem mišljenju, smatrate li da se volonterskim aktivnostima obogaćujete, odnosno dobivate svojevrzne „nagrade“, bilo osobne, bilo društvene? Opišite koje su to.

Dobivate li istima i određena zabavna iskustva? Na koji način?

Jeste li čuli za pojam karijerno volontiranje? Kako bi ga odredili?

S obzirom da dugoročno volontirate, smatrate li da se volontiranjem u nekom području može ostvariti karijera?

Budući da ste aktivni volonter, kako gledate na volontiranje u svrhu zaposlenja?

Da li bi volonterima trebalo dati prednost pri zapošljavanju u određenom području, u svrhu motivacije na volontiranje?

Prema Vašem mišljenju, kako bi se moglo unaprijediti volontiranje, odnosno motivaciju građana za uključivanjem u volonterske aktivnosti?

Zahvaljujem na Vašim odgovorima.

POPIS LITERATURE I OSTALIH IZVORA INFORMACIJA

a) Knjige i časopisi:

1. Begović, H. (2006). *O volontiranju i volonterima/kama*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
2. Bežovan, G. (2004). *Civilno društvo*. Zagreb: Nakladni zavod Globus
3. Forčić, G., Čulum, B., Šehić Relić, L. (2007). *Kako ih pronaći? Kako ih zadržati?*, Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART
4. Forčić G. (2007a). *Kako unaprijediti volontiranje?* Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART
5. Forčić, G. (2007b). *Volonterstvo i razvoj zajednice - sudjelovanje građana u inicijativama u zajednici*. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART
6. Horvat, M. (2007). *Zakonsko uređenje volonterstva u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
7. Ivelja, N., Topčić, D. (2001). *Priručnik za volontere*. Split: Udruga MI Split - Volonterski centar
8. Ivelja, N., Jukić, V., Radočaj, T. (2001). *Priručnik za rad s volonterima*. Split: Udruga MI Split - Volonterski centar
9. Jurić, D. (2007). *Volonterski menadžment*. Zagreb: Volonterski centar
10. Ledić, J. (2001). *Biti volonter/volonterka? - Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad*. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART
11. Ledić, J. (ur.), (2007a). *Volontiranje je cool: Društveno odgovorno Sveučilište - poticatelj kulture volontiranja*. Rijeka: Zaklada Sveučilišta
12. Ledić, J. (2007b). *Zašto (ne) volontiramo? – Stavovi javnosti o volonterstvu*. Zagreb: Academy for Educational Development
13. Mendeš, I. (2006). Mladi u civilnom društvu i lokalnoj zajednici, u: Ilišin, V. (ur.), *Mladi između želja i mogućnosti*. (str. 279-297). Zagreb: Institut za društvena istraživanja
14. Mikac, I. (ur.), (2002). *Brošura o volonterizmu*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
15. Pavlović, V., Kovačić, D., Šimić, A., Uroda, D. (2014). *Pokreni promjenu : kako organizirati i provesti volonterske projekte u lokalnoj zajednici s ciljem osnaživanja djece i mladih : priručnik*. Zagreb: Forum za slobodu odgoja

16. Škrabalo, M., Miošić-Lisjak, N., Papa, J. (2006). *Mobilizacija i razvoj zajednica: akcijsko istraživanje u Hrvatskoj*. Zagreb: MAP Savjetovanja d.o.o.
17. Udruga za razvoj civilnog društva SMART (2008). *Gdje volontirati? : vodič za volontere kroz ustanove zdravstva i socijalne skrbi u Primorsko-goranskoj županiji*. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART
18. Žitnik, E., Barbarić, Đ., Milinković, D., Ivelja, N. (2007). *Volontiranje, stavovi i praksa – Rezultati istraživanja*. Split: Udruga Mi, Udruga Most

b) Mrežni izvori:

19. Čulum, B. (2005). A zašto uopće “mjeriti” volonterski rad? u: *Civilnodruštvo.hr*, 2 (2); 6-7; http://civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/casopis/broj02/casopis_02.pdf
20. Galović, R. (2012). Pravni i sociološki aspekti volontiranja u civilnom sektoru. u: *Pravnik*. 45 (91); 45-64;
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=144587
21. Juzbašić, M., Vukasović Hlupić, T. (2015). Osobine ličnosti i motivi za volontiranje. u: *Psihologijske teme*. 24 (2); 279-304;
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=209679
22. Miliša, Z. (2009). Odnos mladih prema volontiranju, radu i slobodnom vremenu. u: *Diacovensia*, 1 (21); 93-115;
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=57124
23. Pološki Vokić, N., Marić, I., Horvat, G. (2014). Motivacija za volontiranje - jesu li motivi za volontiranje povezani sa spolom, ličnosti i područjem studiranja? u: *Revija za socijalnu politiku*. 20 (3); 225-252;
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=169177
24. Portal za obitelj Klokanica.hr (2015); <http://www.klokanica.hr/roditelji/sretna-mama/djeci-u-bolnici-citamo-price-za-laku-noc-1215>
25. Stebbins, R.A. (1982). *Serious leisure: A conceptual statement*. University of Connecticut: An Information Gateway to International Programs and Services for Leisure, Tourism & Sport and Related Areas of Inquiry. (<http://playlab.uconn.edu/stebbins2.htm>)
26. Stebbins, R.A. (1997). *Casual leisure: A conceptual statement*. University of Connecticut: An Information Gateway to International Programs and Services for Leisure, Tourism & Sport and Related Areas of Inquiry. (<http://playlab.uconn.edu/stebb1.htm>)

27. Stebbins, R.A. (2000). World Leisure International position statement on Educating for serious leisure. *World Leisure Commission on Education*. <http://www.worldleisure.org/pdfs/seriousleisure.pdf#search='serious%20leisure%20perspective'>
28. Stebbins, R.A. (2004). Serious leisure, volunteerism and quality of life. Haworth J.T., Veal A.J. (ur.), *Work and leisure*. 200-213. Taylor & Francis e-Library.
29. Strukovna udruga za promicanje dobrobiti djece „Portić“ (2015); <http://www.udrugaportic.hr/>
30. *Zakon o volonterstvu* (2013). Narodne novine, 58/07, 22/13, <http://www.zakon.hr/z/258/Zakon-o-volonterstvu>